

การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

ปริญญานิพนธ์
ของ
เพียงกานต์ ปทุมมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
กันยายน 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

บทคัดย่อ
ของ
เพ็ญกานต์ ปทุมมา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
กันยายน 2545

h152411

เพียงกานต์ ปทุมมา. (2545). การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น 6 ด้าน คือ ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี, ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ, ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง, ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร, ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ อีกทั้งยังศึกษาและเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ คำพูด, กิริยา ท่าทาง, กิจกรรม และรางวัล จำแนกตามระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 192 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและมาตราประเมินค่า 4 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และใช้การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD. (Fisher ' s Least Significant Different) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด และกิริยา ท่าทาง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกิจกรรมและรางวัลอยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจำแนกตามระดับ ชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ และวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านคำพูด, กิริยา ท่าทาง และกิจกรรม

A STUDY OF METHODS IN THE ENHANCEMENT OF THE DESIRABLE
CHARACTERISTICS OF PRESCHOOL CHILDREN IN NONGKHAI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
PIANGKARN PATUMMA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
September 2002

Piangkarn Patumma. (2002). *A study of methods in the enhancement of the desirable characteristics of preschool children in Nongkhai province*. Master Thesis, M. Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong

The purposes of this research were to study and compare 6 aspects of the desirable characteristics of the preschool children in teachers' visual. They were the characteristics concerned with courtesy and healthful, self – discipline and responsibility, self – confidence, communication linguistic, learning by playing and concept and creativity. Moreover, the researcher studied and compared the 4 features of the methods in the enhancement of the desirable characteristics of preschool children which were verbal, manner, activities and reward classified by grade level, age, degree of education and experience in teaching preschool children.

The subject was 192 preschool children teachers in the first semester of the academic year 2002. The instrument used to gather the data was questionnaires with 4 levels of estimate scale. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t – test, one way ANOVA and pared comparison by LSD. (Fisher ' s Least Significant Different) methods

The results were as follows:

1. The desirable characteristics of preschool children in teachers' visual in general and in a particular aspect were at high level. When comparing the desirable characteristics of preschool children classified by grade level, age, degree of education and experience in teaching preschool children, the variables were significantly different at 0.5 level.

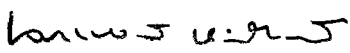
2. The methods in the enhancement of the desirable characteristics of preschool children in general were at high level. When considering in a particular aspect, verbal and manners were at the highest level and activity and reward were at high level. When comparing the methods in the enhancement of the desirable characteristics of preschool children classified by age and degree of education, they were significantly different at 0.5 level. When considering in a particular aspect, verbal, manner, and activity were significantly different at 0.5 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

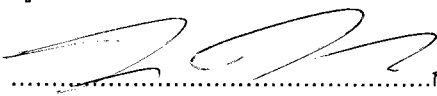
ของ
นางเพียงกานต์ ปทุมมา

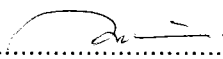
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

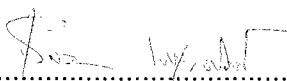

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๙ เดือน กันยายน พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา 2545

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้วยความรักและความเมตตา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ อาจารย์ดาร์วรัตน์ อุทัยพยัคฆ์ และอาจารย์จงบกล คำมี ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครังนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุริยันต์ แสงไสย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านปรารณชาติที่ให้โอกาสทางการศึกษา อาจารย์เทพฤทธิ์ สุดจริง อาจารย์คนอง ศรีสรณ์ อาจารย์ศิริพร รัตนโกสินทร์ อาจารย์วัฒนา ภูคำนัว คุณศักดินันท์ ดวงตา คุณวัฒน์ศักดิ์ ศิริฟอง คุณปรีชาและคุณปริญญ์ ปทุมมา ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือด้านวิชาการ ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้กำลังใจ ตลอดจนครูปฐมวัยทุกคนที่ได้เสียสละเวลา และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 17 ทุกคน ตลอดจนนิสิตปริญญาโท รุ่นพี่รุ่นน้องที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนเป็นกำลังใจ ในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดี ตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตา แต่พระคุณ คุณพ่อนิยม และคุณแม่ทองม้วน พวงพยอม ซึ่งเป็นผู้ให้ชีวิต ความรัก ความรู้ และประสบการณ์ อันทรงคุณค่ายิ่ง

เพ็ญกานต์ ปทุมมา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็ก	
ปฐมวัย.....	9
ความหมายของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	9
ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	10
ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริม	12
หลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์.....	16
แนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	20
บทบาทของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์.....	34
ความหมายของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	34
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์.....	35
วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	42
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	44
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	46
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	72
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	72
	วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	73
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	73
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
	อภิปรายผล	77
	ข้อเสนอแนะ	85
	บรรณานุกรม	87
	ภาคผนวก	95
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	120

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
2	จำนวนและร้อยละของสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	54
3	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของ เด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน	55
4	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน	56
5	การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน	57
6	การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามอายุ	58
7	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	59
8	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความมั่นใจในตนเอง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	59
9	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	60
10	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะ นิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	60
11	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	61
12	การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	62
13	การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	63
14	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิษย์ที่ดี จำแนกตามประสบการณ์ในการ สอนระดับปฐมวัยเป็นรายคู่	64
15	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ ในการสอนระดับปฐมวัยเป็นรายคู่	64

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	65
17	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	65
18	การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็นรายด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน	66
19	การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามอายุ	67
20	การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ด้านคำพูด จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	67
21	การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ด้านกิริยา ท่าทาง จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	68
22	การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ด้านกิจกรรม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	68
23	การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่	69
24	การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	70
25	การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยก เป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	71

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกในศตวรรษใหม่มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก อันเป็นผลพวงมาจากการที่ในแต่ละประเทศต่างก็มุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเจริญและก้าวรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมกันอย่างมากระดังนั้นรัฐบาล หน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดการปฏิรูปการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของกระแสนการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและ มีความสามารถที่หลากหลาย การศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้ฉลาดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงต้องมีการปรับปรุงให้เอื้อและส่งเสริมต่อเด็กให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด เพื่อให้มีผลการเรียนรู้ก้าวหน้าไปอย่างยอดเยี่ยมและก้าวหน้าไปบนเส้นทางที่คาดหวังไว้ การพัฒนาการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่อยู่ในช่วงพลังแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงควรเริ่มต้นที่ระดับปฐมวัย (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2542 : 1)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เหมือนกับการศึกษาระดับอื่น ๆ คือจะไม่หยุดนิ่งแต่ต้องปรับและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญถึงความจำเป็นของการศึกษาปฐมวัยและแนวทางของการจัดการศึกษาที่สังคมต้องการ โดยได้กำหนดไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 5 - 6)

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักการศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปเป็นสาระสำคัญ ว่า ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม

จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ
เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิด
เห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข คนเก่ง คือ
คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือ มีความ
สามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์
มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง
ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย
สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้
คนมีความสุข คือคนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง
มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และ
สามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก้อัตภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 11-12)
ดังนั้นการศึกษาระดับปฐมวัยจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ได้มี
การปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 – 6 ปี ไว้ เพื่อให้
สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 31-32)

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองให้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
สิ่งต่าง ๆ
10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากหลักสูตรดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มี
จุดมุ่งหมายเพื่อ เตรียมความพร้อม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็ก
เจริญเติบโต พัฒนาในทุกด้าน และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะสามารถ
อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น เด็กจะต้องมีการพัฒนาทางด้านสังคมนิสัยหรือมีลักษณะนิสัย
ที่พึงประสงค์ เป็นที่ต้องการของคนในสังคม ดังนั้นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ จึงเป็น
จุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องกระทำอย่างจริงจังควบคู่กับการพัฒนาเด็กทางด้านอื่น ๆ ในการ
พัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายที่ต้องการจะบังเกิดผลได้ ถ้าสามารถนำหลักการไปสู่การปฏิบัติจริง

ในการนำหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่
จะทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ให้แก่เด็กปฐมวัยเพราะครูเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กและเด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน ซึ่งการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นจะมีผลต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมโดยตรง ถ้าหากเด็กได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัย เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีเหตุผล มีความเชื่อมั่น มีวินัย รู้จักแก้ปัญหา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในทางตรงกันข้าม หากไม่ได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เด็กก็จะมีนิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ จะทำให้ยากแก่การแก้ไข จนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตในสังคม สอดคล้องกับ สุมณฑา พรหมบุญ (2544 : 11) ที่กล่าวว่า ครูปฐมวัยทำหน้าที่เหมือนผู้ปกครองหรือพ่อแม่ เพียงแต่นำระบบโรงเรียนมาประสมประสานให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเต็มที่ ข้อดีของการมีโรงเรียนระดับปฐมวัยศึกษา คือ การสร้างโอกาสให้เด็กได้มีสังคมกับผู้อื่น ได้ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และนอกจากนี้ พัฒนา ชัชพงศ์ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544 : 29) ได้กล่าวว่า ตามหลักจิตวิทยา เด็กอนุบาลไม่ชอบไปโรงเรียนเพราะการไปโรงเรียนหมายถึงการพลัดพรากและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างจากบ้าน อายุเด็กที่ต่างกัน ชั้นเรียนที่ต่างกัน ทำให้เด็กมีปัญหาไปโรงเรียนที่แตกต่างกัน สำหรับเด็กปฐมวัยจะมีปัญหาการไปโรงเรียนมากกว่าเด็กในชั้นอื่น ๆ เพราะโรงเรียนเป็นโลกและประสบการณ์ใหม่ของเด็กที่ต้องปรับตัว

ดังนั้นครูจึงต้องสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเอาใจใส่กับเด็ก ตลอดจนการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ไม่ใช่จะเกิดจากการสอนให้เด็กปฏิบัติเพียงอย่างเดียว การปฏิบัติตนของครูต้องเป็นแบบอย่าง ทั้งโดยทางกาย วาจา และน้ำเสียง ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กย่อมมีผลเช่นกัน เด็กจะเลียนแบบผู้ที่เด็กรักและมีความสำคัญต่อเด็ก แบนดูรา (Bandura, 1986 : 100) ได้กล่าวไว้ว่า ในการตัดสินใจเลือกตัวแบบเพื่อเลียนแบบพฤติกรรมนั้น โดยทั่วไปแล้วจะพิจารณาที่ทักษะการแสดงออกตามปกติซึ่งเรียนรู้ได้จากการสังเกต และกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยไม่ค่อยได้ทำการสำรวจด้วยตัวตนเองนั้น ในกิจกรรมที่เป็นความรู้เบื้องต้น ที่มีความแปลกใหม่และหลากหลายนั้น ไม่ได้ทำให้เด็กหมดความสนใจด้วยเหตุนี้ ตัวแบบจึงเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก (Bandura, 1986 : 103) และนอกจากนี้เด็กต้องการการเสริมแรงและคำแนะนำ เด็กจะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนและจากกิจกรรมที่ปฏิบัติจริง ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนั้นขึ้นอยู่กับปฏิบัติของครู การมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางบวก และดูแลให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามตารางกิจกรรมประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ครูจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและอนาคตของเด็กวัยเรียนเป็นอย่างยิ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวทางคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน 10 ประการ ดังกล่าว ในระดับปฐมวัยนั้นเป็นช่วงที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้เกิดขึ้นกับเด็ก ผุสดี ภูอินทร์ กล่าวว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ดี สามารถทำได้และทำได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ ดังภาษิตที่ว่า “ไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก่ดัดยาก” ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมของครูกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกิจกรรมนั้นสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นนิสัยได้ (ผุสดี ภูอินทร์, 2526 : 45-46)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และความสำคัญของครู

ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญยิ่ง ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องการ ศึกษาเกี่ยวกับ วิธีที่ครูใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย การวิจัยนี้จะเป็น ประโยชน์ช่วยให้ทราบว่า ครูปฐมวัยมีวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในลักษณะ ใดบ้าง ด้วยวิธีการใด มีการสร้างเสริมลักษณะที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็น ส่วนประกอบในการจัดประสบการณ์ ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย และ เป็นแนวทางสำหรับครูในการตัดสินใจเลือกใช้วิธีในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ตลอดจน การปรับปรุงวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน การให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ครูประจำการ ตลอดจนการเตรียมนักศึกษาฝึกหัดครู ในการสร้างเสริมลักษณะ นิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เป็นการวางพื้นฐานที่มั่นคงให้แก่ชีวิตของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นสมาชิก ที่มีคุณภาพของสังคมตั้งแต่วัยเริ่มต้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น
2. เพื่อศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย
4. เพื่อเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติ ของเด็กแต่ละคนที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิด สอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 – 6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 รวมทั้งหมด 479 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 – 6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 214 โรงเรียน เพื่อใช้ในการตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 1 คน รวม 214 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย จำแนกดังนี้

1.1 ระดับชั้นที่สอน

- 1) อนุบาลปีที่ 1
- 2) อนุบาลปีที่ 2

1.2 อายุ

- 1) 21 – 30 ปี
- 2) 31 - 40 ปี
- 3) 41 – 50 ปี
- 4) 51 ปีขึ้นไป

1.3 วุฒิการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

- 1) 1 – 3 ปี
- 2) 4 – 6 ปี
- 3) 7 – 9 ปี
- 4) 10 ปีขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น

2.2 วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ขวบ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย

2. ครู หมายถึง ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยอายุ 4 – 6 ขวบ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย

3. ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำที่แสดงออกไปในทางที่พึงปฏิบัติในโรงเรียน ที่ครูพบเห็นและสามารถสังเกตได้ ทางวาจา และทางกิจกรรมทางกาย แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1) ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสัยที่ดี หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ได้แก่ การกล่าวคำขอบคุณเมื่อผู้ใหญ่ให้ของหรือให้การช่วยเหลือ การกล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด การพูดจาสุภาพไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า / ร่างกาย การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

2) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง ได้แก่ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การรักษาคำพูดหรือคำสัญญา ตรงเวลา ปฏิบัติตามข้อตกลง ยอมรับผลการกระทำของตน

3) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตนดังนี้ กล่าวพูดแสดงความคิดเห็น กล่าวที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย เป็นผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสม รู้จักระมัดระวังตน

4) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการสนใจกิจกรรมทางภาษา เช่น การถ่ายทอดเรื่องราว การเล่าเรื่อง การร้องเพลงการท่องคำคล้องจอง การสนทนาโต้ตอบอย่างมีมารยาท การเลือกใช้คำพูดและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การเข้ามมหนังสือเป็นประจำ

5) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการ เล่นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม แบ่งปันของเล่นกับเพื่อน เล่นให้พอเหมาะกับเวลาและสุขภาพ เล่นในสิ่งที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น รู้จักรอคอย/เข้าแถวรับบริการ

6) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการ ตอบคำถามที่แปลกใหม่ วาดภาพหรือทำผลงานศิลปะที่คิดขึ้นเอง มีวิธีการเล่นที่แปลกออกไปหรือหลายวิธี แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ทำท่าทางตามจินตนาการได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำและการจัดสภาพต่าง ๆ ทั้งทางวาจาและทางการกระทำของครู เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสัยที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดขึ้น คงอยู่ ขยายผล หรือ มีความถี่มากขึ้น จำแนกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) คำพูด คำพูดของครูสามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยเด็กจะนำสิ่งที่ครูพูดไปคิดว่าควรจะทำอย่างไร เมื่อเด็กแสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แล้วได้รับการตอบสนองจากครูทางคำพูดที่พอใจจะมีผลทำให้เด็กปฏิบัติเช่นนั้นอีก

2) กิริยา ท่าทาง กิริยา ท่าทางของครูสามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ได้โดยเด็กจะสังเกตว่าครูปฏิบัติตนอย่างไรแล้วเด็กจะเลียนแบบและสังเกตการตอบสนองจากครู

3) กิจกรรม กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็กในรูปแบบต่าง ๆ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้โดยเด็กจะนำประสบการณ์ที่ได้รับไปคิดว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร

4) รางวัล รางวัลรูปแบบต่าง ๆ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้โดยรางวัลจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเลือกปฏิบัติตนเพื่อให้ได้รับสิ่งที่พึงพอใจ ในรูปแบบต่าง ๆ

5. การพบเห็น หมายถึง การสังเกตพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูสามารถสังเกตได้ ทางวาจาและทางกิจกรรมทางกาย

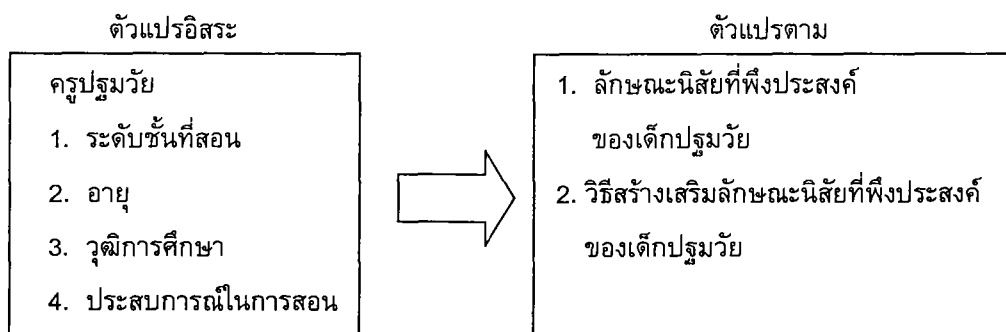
6. ระดับชั้นที่สอน หมายถึง ชั้นเรียนในระดับปฐมวัยที่ครูทำการสอนประจำชั้น จำแนกเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ ชั้นอนุบาลปีที่ 2

7. อายุ หมายถึง จำนวนปี อายุตามปฏิทิน จำแนกเป็น 21 – 30 ปี, 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

8. วุฒิการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของครู จำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

9. ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย หมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับปฐมวัยในโรงเรียน โดยจำแนกเป็น ระยะเวลา 1 – 3 ปี, 4 – 6 ปี, 7 – 9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคายนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 1.2 ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 1.3 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริม
 - 1.4 หลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 1.5 แนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 1.6 บทบาทของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 2.1 ความหมายของวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 2.3 วิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ความหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายความหมายคำต่อไปนี้ไว้ว่า

สร้าง หมายถึง ก่อ ปู ก่อ ทำ เพาะ ทำให้เกิดขึ้นหรือมีขึ้น

เสริม หมายถึง เพิ่ม เติม

ลักษณะ หมายถึง คุณภาพ ประเภท เครื่องแสดงว่าต่างจากสิ่งอื่น

นิสัย หมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน

พึงประสงค์ หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

เมื่อนำคำเหล่านี้รวมกันเข้าด้วยกันแล้วอาจกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การดำเนินการปลูกฝังหรือสร้างความประพฤติที่ดีงามให้เด็กมีขึ้นในตัวเด็ก และให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นต่อเนืองอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชินและมีผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมเช่นนี้เองอย่างอัตโนมัติ โดยไม่ต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะหรือตักเตือนให้กระทำ (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. 2532 : 723)

มุสตี กุฏอินทร์ ได้กล่าวว่า ลักษณะนิสัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลที่กระทำอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชิน ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลอาจมีทั้งลักษณะที่ดีและลักษณะที่ไม่ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ถือเป็นลักษณะที่ดี ส่วนการพูดปด การว่าร้ายคนอื่นเป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ในการสร้างลักษณะนิสัย เราจึงมุ่งพิจารณาเฉพาะลักษณะนิสัยที่ดีเป็นสำคัญ โดยจะต้องทั้งปลูกและฝังลักษณะนิสัยนั้นๆ คือ การปลูก ได้แก่ การทำสิ่งที่ยังไม่มีให้เกิดขึ้น และฝังคือ การจัดให้สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วยังคงอยู่เรื่อยไปจนติดเป็นนิสัย ดังนั้นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย จึงหมายถึง การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอันประกอบด้วยลักษณะนิสัยที่ควรสร้างเสริมและควรเน้นหลายประการ (มุสตี กุฏอินทร์. 2526 : 41)

ราตี ทองสวัสดิ์ (2526 : 387) กล่าวว่า ลักษณะนิสัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กได้กระทำซ้ำๆ กันหลายครั้ง ในขณะที่เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกลักษณะนิสัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกฝนจากครู ผู้ซึ่งมีหน้าที่ต่อความรับผิดชอบอันสำคัญในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

บุษบง ทองอยู่ (2526 : 137) มีความเห็นว่า ลักษณะนิสัยคือรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการนี้อาจอยู่ได้จิตสำนึก ในจิตสำนึก หรือจิตไร้สำนึกก็ได้ สำหรับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นจะต้องเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ขัดกับสถานการณ์รอบตัว

พิมแข สารวิงศ์จันทร์ (2533 :9) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ว่า หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กของครู

สุภา สุขวิบูลย์ (2539 : 7-8) ได้ให้คำจำกัดความของการสร้างเสริมว่า หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอน และวิธีจัดประสบการณ์ของครูให้กับเด็กที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทางลักษณะนิสัยให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ส่วนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นได้ให้ความหมายว่า หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการอยู่กับผู้อื่น 4 ด้าน คือ ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

สรุปได้ว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การใช้วิธีการต่าง ๆ ตลอดจน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยสอดแทรกวิธีการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโดยจะต้องสร้างความประพฤติดังที่พึงประสงค์ให้เกิดมีขึ้นในตัวเด็กและให้เด็กแสดงความสามารถนั้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชินและติดเป็นนิสัย เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเหมาะสม

ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 25) กล่าวว่า การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีนั้นจะต้องเริ่มฝึกฝนปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเล็ก การเริ่มต้นงานชีวิตก็เช่นเดียวกันโดยเฉพาะการเริ่มต้นงานชีวิตของเด็กเล็ก ซึ่งเป็นระยะที่จะเพาะนิสัยของเด็กเอง

ประดิษฐ์ อุดมัย (2524 : 8 – 11) กล่าวว่า การศึกษาของเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่เด็กพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้มากที่สุด ในช่วงนี้ถ้าบ้านและโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ทั้งโดยทั่วไปและการเรียนรู้ในเรื่องเฉพาะอย่างได้ดีที่สุดด้วย

สุสติ ภูอินทร์ (2526 : 45 – 46) กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยว่า เป็นสิ่งดีที่สามารถทำได้และดูจะทำได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ เสียอีก ดังภาษิตที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมของครูกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกิจกรรมนั้นสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นนิสัยได้

ประภาพรณ เอี่ยมสุภชาติ (2532 : 274) ได้กล่าวว่า ประเทศที่เจริญมีความก้าวหน้าได้นั้น ก็อยู่ที่การปฏิบัติตนของบุคคลในประเทศนั้น ถ้าบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรม ชาติก็จะเจริญก้าวหน้าได้ และประชาชนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ในการที่จะให้บุคคลของประเทศ มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรมดังกล่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามปลูกเพาะนิสัย และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยตั้งแต่ปฐมวัย

นักจิตวิทยาหลายท่านที่ให้ทัศนะถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมโดยเริ่มตั้งแต่ในวัยปฐมวัยซึ่งในเอกสารนี้จะกล่าวถึงทัศนะของนักจิตวิทยา 2 ท่าน ได้แก่ ฟรอยด์ (Freud) และอีริกสัน (Erikson)

ฟรอยด์ กล่าวว่าเด็กช่วงอายุ 1 – 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการทำเป็นตัวอย่างแก่เด็กเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดา และผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเสมอ

อีริกสัน เป็นนักจิตวิทยาอีกผู้หนึ่งที่มีความเชื่อว่าการพัฒนาเด็กตั้งแต่เล็กย่อมทำให้มีบุคลิกภาพดี เขากล่าวว่าเด็กเล็ก ๆ ถ้าได้รับการสนองตอบ ได้ทำในสิ่งที่เขาต้องการ และได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากบิดามารดาแล้ว จะทำให้บุคคลนั้นมีบุคลิกภาพดีเมื่อโตขึ้น ในทำนองเดียวกัน ถ้าเด็กเล็กไม่ได้รับการสนองตอบ และไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดี ย่อมก่อให้เกิดบุคลิกภาพในลักษณะทางลบได้

จากความคิดเห็นดังกล่าวย่อมเป็นข้อสนับสนุนถึงความสำคัญของการเริ่มทำการปลูกฝังลักษณะนิสัยตั้งแต่ปฐมวัย เพราะสามารถช่วยสร้างรูปแบบลักษณะนิสัยที่ดีและวิถีชีวิตที่ดีให้แก่เด็กได้ดีกว่าการเริ่มปลูกฝังในวัยต่อ ๆ มา เพราะการเริ่มปลูกฝังเมื่อโต เด็กได้มีนิสัยต่าง ๆ ติดตัวมาแล้ว ยากที่จะละทิ้งหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการปลูกฝังนิสัยที่ดีเหล่านี้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วเขาย่อมเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัยนี้มีความสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ มีความสำคัญต่อตัวเด็ก เพราะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ทุกด้านซึ่งมีผลต่อการสร้างบุคลิกภาพที่ดี และมีความสำคัญต่อสังคม เพราะสามารถช่วยพัฒนาสังคมได้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญต่อตัวเด็ก การปลูกฝังลักษณะนิสัย สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

1.1 ด้านร่างกาย การปลูกฝังนิสัยให้เด็กมีนิสัยการบริโภคที่ดี มีการพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการรักษาความสะอาดอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และสิ่งของเครื่องใช้ได้อย่างถูกต้อง ก็จะช่วยให้ร่างกายของเด็กเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการของวัย การที่เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดีนั้นย่อมจะทำให้เขาเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพด้วย

1.2 ด้านอารมณ์ การปลูกฝังนิสัยให้เด็กมีความอดทน มีความเมตตา กรุณา รู้จักการให้อภัย และชื่นชมต่อความสวยงามนั้นจะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจมั่นคง มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ซึ่งส่งผลทำให้เป็นคนมีสุขภาพจิตที่ดี

1.3 ด้านสังคม การปลูกฝังนิสัยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก รู้จักการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะช่วยให้เกิดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ การที่เด็กเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ จะทำให้มีเพื่อนมากขึ้น ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 ด้านสติปัญญา การปลูกฝังนิสัยให้เด็กรู้จักคิด คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างมีเหตุผล นับเป็นการพัฒนาเด็กในด้านสติปัญญาอย่างแท้จริง และการปลูกฝังให้เด็กเกิดจินตนาการก็จะช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การปลูกฝังนิสัยด้านความคิดนั้น นับว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปถึงความสำเร็จในการประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย

2. ความสำคัญต่อสังคม เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี คือการที่เด็กได้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ครบถ้วนดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ย่อมเป็นที่เชื่อได้อย่างแน่นอนว่าเด็กเหล่านี้จะเป็นพลเมืองดีของชาติหรือสังคมสืบไปและพลเมืองดีย่อมเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมปัจจุบันหรือสังคมในอนาคตก็ตาม

การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กและพลเมืองย่อมมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาสังคมในทุกด้านด้วยได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง การที่เด็กได้รับการพัฒนาลักษณะนิสัยด้านสังคมนิสัย เช่น การมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เป็นต้น ย่อมมีผลต่อสังคมในด้านการพัฒนาคุณภาพของบุคคลด้านการเมือง กล่าวคือเด็กจะรู้คุณค่าและเข้าใจระบอบการปกครองของชาติคือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีความสำนึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อความมั่นคงของชาติ และเด็กจะมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองของชาติด้วย

ด้านเศรษฐกิจ การที่เด็กได้รับการเตรียมพร้อมด้านจินตนิมิต เช่น ความขยัน อดทน ประหยัด หรือ การไม่รังเกียจงาน จะทำให้เด็กกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติสืบไปเพราะปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจก็คือทรัพยากรมนุษย์นั่นเอง ด้านวัฒนธรรม การฝึกลักษณะนิสัยด้านสุนทรียภาพ เช่น ความสนใจต่อบทกวี วรรณคดี ศิลปะ ตลอดจนแสดงความรักชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของชาติในด้านต่าง ๆ นั้น จะทำให้เด็กเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ และอนุรักษ์

ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นวัฒนธรรมของชาติในอนาคตสืบไป ด้านศาสนา การฝึกลักษณะนิสัยด้านสังคม เช่น การมีสัมมาคารวะต่อบุคคลและสถานที่อันควรเคารพตามศาสนา การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดี ก็ย่อมจะทำให้สังคมประกอบด้วยสมาชิกที่มีคุณธรรมและจริยธรรม และสมาชิกเหล่านี้ยังจะช่วยสืบต่อศาสนาต่อไปอีกด้วย

จากเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กปฐมวัยด้วยว่า เป็นวัยที่ควรจะต้องวางพื้นฐานในด้านลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เนื่องจากลักษณะนิสัยที่เด็กได้รับ การปลูกฝังในช่วงนี้มีผลต่อพัฒนาการในระยะต่อไปเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมโดยรวม

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริม

จากการศึกษาของเฮิร์ลลอค (Hurlock. 1964 : 338) พบว่าทัศนคติและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้ คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ เฮิร์ลลอคได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมของเด็กตามความคาดหวังของสังคมเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ (พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ) หมายถึง พฤติกรรมเมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจ เป็นที่นิยมชมชอบแก่ตัวเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรายพฤติกรรมดังนี้

1. การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นมาก ๆ เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นตามไปด้วย การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่นด้วย ช่วยเหลือและการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

2. การเป็นผู้นำ เด็กที่จะมีลักษณะเป็นผู้นำคือ ในวัยนี้ผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็น และแนะนำการเล่นแก่เด็กอื่น ๆ ซึ่งยินดีจะทำตาม เพราะติดนิสัยในความไว้วางใจของผู้ใหญ่

3. ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน และให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนมีให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของ และช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าตนเอง

4. การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าเขาอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

5. การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หากเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะหรือพุดตบถกัน จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรายพฤติกรรมดังนี้

1. ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวรุกรานออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีใครชอบจะเรียกร้องการเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการหาเรื่องรังแกเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะด้วยกำลังหรือคำพูด
2. การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อนเมื่อขัดใจเรื่องเล่นจะแย่งของกัน และจะร้องไห้ ทูบตี เมื่อเด็กโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้นทำให้ทะเลาะน้อยและรุนแรงน้อยลง การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง
3. การใช้อำนาจเหนือคนอื่น โดยชอบทำตัวเป็นเจ้านาย พูดชมเชยผู้อื่น การยั่วเย้า และรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโหหรืออับอาย
4. พฤติกรรมปฏิเสธ โดยเด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางวาจาในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ความเข้าใจตามขั้นพัฒนาการของเด็ก ความใกล้ชิดและการเปิดโอกาสให้เด็กมีทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดี ตลอดจนการให้เห็นแบบอย่างที่ดี (นวรรตน์ วัฒนชนนท์. 2527 : 32) หากที่โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาด้านสังคม เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งจะทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและบุคคลอื่นได้ ดังนั้นจึงควรช่วยกันสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมน อมรวิวัฒน์ และองค์การ อินทรมพรรย (2524 : 147) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กปฐมวัยดังนี้

1. กิริยามรรยาทเรียบร้อยตามธรรมเนียมไทย
2. สำนวณและควบคุมตนเองได้
3. มีสัมมาคารวะ
4. มั่นใจในตัวเอง
5. มีระเบียบวินัย
6. กล้าแสดงออก
7. แก้ไขปัญหาได้
8. มีเหตุผล
9. ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้
10. มองโลกในแง่ดี
11. มีสุนทรียภาพ
12. รับผิดชอบ
13. เป็นประชาธิปไตย

14. ขยัน
15. ประหยัด
16. ซื่อสัตย์
17. เมตตาและเอื้อเฟื้อ

พุนสุข บุญยสวัสดิ์ และคณะ (2523 : 1-6) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริมให้แก่เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางลักษณะนิสัยดังต่อไปนี้

1. ซื่อตรง พุดความจริง
2. รักความยุติธรรม
3. รู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ
4. อดทน ขยัน
5. รู้จักค่าของเงินไม่สุรุ่ยสุร่าย
6. รักของ รู้จักเก็บของให้เป็น ที่ และรักษาของ
7. รู้จักระมัดระวังตนและรักษาความปลอดภัย
8. รู้จักทำความเคารพ และทักทาย
9. มีเหตุผล และรู้จักพูดแสดงความคิดเห็นและเหตุผลของตัวเอง
10. รู้จักบุญคุณผู้ที่ช่วยเหลือ และหาทางตอบแทน
11. รู้จักยอมรับผลของการกระทำของตนเอง ไม่โทษผู้อื่น
12. ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่คิดอาฆาตใคร
13. รู้จักสำรวจและควบคุมตนเองในวาระต่าง ๆ
14. มีความตั้งใจที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
15. รู้จักถ่อมตัวและไม่โอ้อวด
16. รู้จักแบ่งเวลา

มุสตี ภูมิอินทร์ (2526 : 43) มีความเห็นว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นควรเน้นลักษณะนิสัยในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
2. ความรับผิดชอบ
3. กิริยามารยาทเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ และรู้จักใช้วาจาที่เหมาะสม
4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเอง รู้จักแก้ไขปัญหาและกล้าแสดงออก
5. รู้จักทำงานรวมกลุ่มและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้
6. มีระเบียบวินัย
7. ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน

บุษบง ทองอยู่ (2526 : 138-139) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ควรสร้างเสริมให้แก่

เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. กิริยามารยาทเรียบร้อยตามธรรมเนียมไทย
2. ช่วยตนเองได้
3. มีระเบียบวินัย
4. แก้ปัญหาได้
5. มีเหตุผล
6. ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่น
7. รู้จักปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตน
8. ขยัน กระตือรือร้น
9. ซื่อสัตย์
10. เมตตา เห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิช (2532 : 724) ได้กล่าวว่า ในการเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัย ให้แก่เด็กปฐมวัยควรมีขอบข่ายครอบคลุม 4 ด้าน ด้วยกัน ได้แก่ ด้านสุขนิสัย ด้านสังคมนิสัย ด้านกิจนิสัยและด้านสุนทรีย์ภาพนิสัย

1. ด้านสุขนิสัย ได้แก่ การบริโภค การรักษาความสะอาดอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย และสิ่งของ เครื่องใช้การพักผ่อนนอนหลับและการขับถ่าย เป็นต้น
2. ด้านสังคมนิสัย ได้แก่ การมีสัมมาคารวะการมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา และเป็นศาสนิกชนที่ดี เป็นต้น
3. ด้านกิจนิสัย ได้แก่ ความขยัน อดทน ประหยัด รับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่รังเกียจงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใฝ่รู้ เป็นต้น
4. ด้านสุนทรีย์ภาพนิสัย ได้แก่ การแสดงออกความชื่นชมความสนใจต่อดนตรี วัฒนธรรมและศิลปะทุกประเภท เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-6 ปี ไว้ในหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ดังนี้

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- ✓ 3. ร่างกาย แข็งแรง มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- ✓ 4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
- ✓ 5. ช่วยเหลือตนเองให้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 13)

จากคำกล่าวของนักวิชาการและจากหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 สรุปลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย ได้ดังนี้

1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์นิสัยที่ดี ได้แก่ กล่าวคำขอบคุณ กล่าวคำขอโทษ พูดยาสุขภาพ ใฝ่หาอ่อนหวาน รักษาความสะอาดเสื้อผ้า/ร่างกาย เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ได้แก่ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย รักษาคำพูดหรือคำสัญญา ตรงเวลา ปฏิบัติตามข้อตกลง ยอมรับผลการกระทำของตน
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ กล่าวพูดแสดงความคิดเห็น กล่าวทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย เป็นผู้นำเป็นผู้ตาม รู้จักระมัดระวังตน
4. ลักษณะที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ ถ่ายทอดเรื่องราว/เล่าเรื่อง ร้องเพลง/ท่องคำคล้องจอง เลือกใช้คำพูด/คำศัพท์ได้อย่างเหมาะสม การเข้ามมหนังสือ/สนใจอ่านเขียน สนทนาโต้ตอบอย่างมีมารยาท
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ได้แก่ เล่นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม รู้จักแบ่งปันของเล่น เล่นพอเหมาะกับเวลาและสุขภาพ เล่นในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รู้จักรอคอย/เข้าแถวรับบริการ
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ ตอบคำถามที่แปลกใหม่ วาดภาพหรือทำงานศิลปะที่คิดขึ้นเอง มีวิธีการเล่นที่แปลกออกไป/หลายวิธี แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ทำท่าทางตามจินตนาการได้เหมาะสม

หลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย

มุสตี ภูอินทร์ (2526 : 45 – 47) กล่าวถึงหลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ครูจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก แม้ว่าเด็กจะไม่สามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์แต่เด็กก็สามารถพัฒนาเจตคติที่ดีและมีพฤติกรรมซึ่งบ่งถึงการมีลักษณะนิสัยนั้น ๆ ในระดับของเด็กเองจะเรียนรู้จากการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีจะต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ติดเป็นนิสัย การปลูกฝังลักษณะนิสัยต้องใช้เวลานาน ค่อยเป็นค่อยไปและเห็นผลในระยะยาว ครูต้องให้ความช่วยเหลือเด็กให้มีโอกาสฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ ดูแลให้ปฏิบัติจนเคยชิน ดักเตือนและหาวิธีแก้ไขโดยทันทีเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
3. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แกเด็กเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัย การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีนั้นจะผสมผสานอยู่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา

4. การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ใกล้ชิด ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ความต้องการของเด็ก และปัญหาพิเศษของเด็กบางคน

5. ความสำเร็จของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยอยู่ที่บทบาทและความร่วมมือของผู้ปกครองและครู เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ครูต้องมีความเข้าใจเด็ก ให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรีตามสมควร ให้กำลังใจและยกย่องชมเชยเด็ก เมื่อเด็กแสดงออกซึ่งลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ และจะต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต (2532 : 727-731) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้นได้ ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กจะต้องทำความเข้าใจกับหลักการใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ การเข้าใจเด็ก และการมีศิลปะวิธีในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1. การเข้าใจเด็ก

การเข้าใจเด็ก หมายถึง เข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยแต่ละคน คือ นอกจากจะต้องศึกษาว่าเด็กแต่ละวัยมีรูปแบบการพัฒนาอย่างไรแล้ว ยังจะต้องศึกษาเด็กแต่ละคนด้วย เพราะเด็กแต่ละคนก็จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (โดยไม่มีใครเหมือนใคร) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้ทั้งจากประสบการณ์ตรง และประสบการณ์ทางอ้อม

1.1.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับมาจากสภาพแวดล้อมโดยการกระทำ การรับรู้ และการพบเห็นด้วยตัวเอง ประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับจากสภาพแวดล้อมนั้น มีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นอย่างมาก

1.1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับโดยผ่านตัวแบบภายใต้เงื่อนไขของการได้เห็นและได้ยิน ซึ่งกล่าวได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกตและการบอกเล่า

1.1.3 การเรียนรู้จากการสังเกต คือ การที่เด็กจะสังเกตสิ่งที่ได้พบเห็นและลอกเลียนพฤติกรรมของบุคคลที่สนใจ

การนำการเรียนรู้จากการสังเกตมาใช้สร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ดังนี้

1.1.3.1 เลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะของเด็กที่ต้องการจะสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไม่ว่าจะเป็นอายุ เพศ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ตัวแบบนั้นอยู่

1.1.3.2 ให้ตัวแบบแสดงลักษณะนิสัยที่ต้องการจะสร้างให้กับเด็กปฐมวัย ในการนำเสนอตัวแบบ เสนอในรูปของตัวแบบจริงหรือตัวแบบที่เป็นภาพยนตร์ ละครก็ได้

1.1.3.3 เมื่อตัวแบบแสดงลักษณะนิสัยที่ต้องการจะสร้างเสริมจะต้องมีการให้การเสริมแรงอีกให้เด็กได้มีโอกาสเห็นตัวแบบแสดงลักษณะนิสัยที่ต้องการจะสร้างเสริมบ่อยครั้งเพื่อที่จะจำได้

1.1.4 การเรียนรู้จากการบอกเล่า เด็กปฐมวัยสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ หรือการบอกเล่าจากหนังสือ เป็นต้น การเรียนรู้จากการบอกเล่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ แต่มีส่วนที่ต่างกันตรงที่ว่า การเรียนรู้จากการบอกเล่า เด็กจะสร้างภาพพจน์ขึ้นในสมองของตนแทนที่จะเห็นโดยตรงจากตัวแบบที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

ในการที่จะสร้างเสริมลักษณะนิสัยโดยการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้เด็กฟังนั้นควรกำหนดให้ตัวละครในเรื่องได้มีโอกาสรับการเสริมแรงทางบวก เมื่อตัวละครนั้นได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และควรจะได้รับรางวัลเมื่อตัวละครนั้นแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และระงับให้หยุดทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1.2 วุฒิภาวะ การคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก เป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัย เช่น คุณแม่ต้องการสร้างนิสัยให้ลูก 4 ขวบ รู้จักช่วยเหลือตัวเองในการแต่งตัว โดยให้สวมรองเท้าประเภทที่มีเชือกผูกด้วยตนเองเด็กยังทำไม่ได้ทั้งนี้เพราะว่า พัฒนาการกล้ามเนื้อยังไม่เจริญเต็มที่ ดังนั้นวิธีการที่จะฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้นั้น ควรต้องหารองเท้าประเภทอื่น เช่น ที่เป็นกระดุม หรือเป็นยางยืดให้เด็กสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ การเร่งรัดให้เด็กทำในสิ่งที่เกินกว่าวัยและวุฒิภาวะของเด็กแล้ว จะก่อให้เกิดอันตราย อีกทั้งมีผลทำให้เด็กเกิดความท้อถอย เบื่อหน่าย และในที่สุดจะปฏิเสธการกระทำนั้น

นอกจากนี้ยังต้องคำนึงอีกด้วยว่า เด็กถึงแม้ว่าจะมีอายุเท่ากันแต่วุฒิภาวะของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องหมั่นสังเกตวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนอยู่เสมอ และพยายามจัดกิจกรรมสร้างนิสัยให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ พยายามอย่ายึดยึดกิจกรรมเดียวกันให้กับเด็กทุกคนเหมือนกัน

1.3 ความสนใจ ความสนใจของเด็กมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถที่จะนำมาใช้เป็นแรงผลักดันให้เด็กสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ด้วย เช่น การที่เราทราบว่าเด็กปฐมวัยมีลักษณะความสนใจร่วมกัน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมควรจัดให้กับเด็กที่สนใจในสิ่งเดียวกันนี้เข้าร่วมกลุ่มเดียวกัน และจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กแต่ละกลุ่ม การที่เราทราบว่าเด็กปฐมวัยมีความสนใจชั่วคราว หรือชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ดังนั้น ควรจัดเวลาในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย อย่าให้ยาวนานจนเกินไป คือไม่ควรเกิน 20 นาที/กิจกรรม

2. การมีศิลปวิธีในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นยังไม่มีหลักสูตรสำเร็จตายตัว ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เช่น จากผู้มีประสบการณ์ จากนักวิชาการ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และแพทย์ เป็นต้น และรวบรวมเอาแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และบุคคล การประยุกต์นี้จึงถือว่าเป็นศิลปะสำคัญ ศิลปวิธีในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น มีแนวทางดังนี้

2.1 การให้ความรัก ความรักเป็นสิ่งแรกและเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กควรจะต้องให้แก่เด็ก เพราะการให้ความรักเป็นบ่อเกิดแห่งสายสัมพันธ์อันอบอุ่นให้แก่เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มั่นคง และจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก สร้างความเข้มแข็งที่จะมุ่งมั่นทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลทำให้ การสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ดำเนินไปได้อย่างง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การให้ความรักแก่เด็กจะต้องแสดงออกอย่างเหมาะสม คือ ไม่มากเกินไปหรือน้อย

เกินไป ธีรพันธ์ อนวัช (2531 : 70-71) ได้เสนอแนะว่าการแสดงออกซึ่งความรักต่อลูกอย่างเหมาะสมนั้น มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกก็คือ แสดงความรักต่อลูกโดยไม่ต้องรอให้เขาทำอะไรขึ้นมาเสียก่อน พ่อแม่ส่วนมากมักจะมีปฏิกิริยาชื่นชมยินดีเมื่อลูกได้รางวัลเรียนดี เห็นสมุดรายงานผลการเรียนของลูกมีผลการเรียนดีมากหรือดีกว่าเด็กอื่น ความจริงแล้ว เด็กทุกคนควรจะได้รับความรักและความชื่นชมเสมอโดยตัวเด็กเอง ไม่ต้องทำอะไรที่พิเศษกว่าใครอื่น อีกประการหนึ่งก็คือ วิธีสื่อสารแสดงความรักต่อลูกจะต้องเหมาะสม แสดงออกให้ลูกรู้ ปัญหาเด็กที่อ้างว้างซึมเศร้าเหงาหงอย หรือก้าวร้าวไม่ใช่เพราะพ่อแม่รักหรือไม่รัก แต่เป็นเพราะการสื่อสารหรือแสดงออกซึ่งความรักที่ไม่เหมาะสม

2.2 การให้ความเอาใจใส่ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องเอาใจใส่เด็กตลอดเวลาเพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นคงและจะมีการแสดงออกในลักษณะการให้ความร่วมมือมากขึ้น

2.3 การเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กชอบแสดงบทบาทโดยการเล่นเป็น พ่อ แม่ และครู เด็กจะพยายามปฏิบัติท่าทาง คำพูด เลียนแบบบุคคลเหล่านั้นโดยเฉพาะท่าทางและการกระทำที่บุคคลเหล่านั้นทำอยู่เป็นประจำ การเล่นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่ได้พบเห็น ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กนี้ ครูและผู้เกี่ยวข้องควรจะต้องประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เด็ก เพราะเด็กวัยนี้ชอบกระทำเลียนแบบตามที่เห็นมากกว่าการฟังการสั่งสอนโดยคำพูด

2.4 การให้ความรักอย่างเท่าเทียมกัน การที่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กแสดงความรักที่ไม่เท่าเทียมกันให้แก่เด็ก ย่อมส่งผลไปถึงความรู้สึกและจิตใจสำนึกของเด็ก ซึ่งอาจมีผลทำให้เด็กมีปมด้อยมีผลกระทบต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กได้เพราะเด็กไม่ได้รับความเป็นธรรม เด็กก็จะไม่ให้ความร่วมมือ และอาจจะสร้างพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมาเพื่อเรียกร้องความสนใจ

2.5 การหลีกเลี่ยงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง การสร้างเสริมลักษณะนิสัยจะเกิดผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อ แม่ และครู ถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันให้เด็กทราบแล้ว เด็กก็จะเกิดความไม่แน่ใจว่า ควรเลือกปฏิบัติตามความต้องการของใคร

2.6 การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ที่สำคัญ การตั้งกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัตินั้นควรตั้งอย่างมีเหตุผล อีกทั้งจะต้องอธิบายเหตุผลนั้นให้เด็กทราบด้วย เมื่อเด็กได้ทราบกฎเกณฑ์แล้วก็จะยึดมั่นตามกฎเกณฑ์นั้น

2.7 การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กควรจะต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นประการสำคัญโดยอย่ายึดเอาตัวเองเป็นมาตรฐาน

2.8 การพูดอย่างมีศิลป์ ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้เกิดผลดี ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีศิลปะในการพูด เพื่อโน้มน้าวให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การพูดอย่างมีศิลป์นั้นสามารถกระทำได้ดังนี้

2.8.1 พูดด้วยจิตเมตตา หมายถึง การพูดที่แสดงถึงการมีเมตตาต่อเด็กโดยใช้ น้ำเสียงที่อ่อนโยน คำพูดที่สุภาพ และสายตาที่เป็นมิตร การพูดที่จะให้มีจิตเมตตานี้จะต้องไม่พูดในขณะที่โกรธเพราะว่าขณะที่โกรธจะใช้อารมณ์ ใช้คำพูดที่รุนแรง น้ำเสียงที่แข็งกร้าว ถ้าพูดในขณะที่นั้นอาจทำให้เด็กโกรธตอบโต้ ซึ่งเมื่อเด็กโกรธตอบก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น เวลาที่มีอารมณ์โกรธ อย่าสอนเด็ก

2.8.2 พุดให้ถูกกาลเทศะ หมายถึงพุดต้องดูเวลาและโอกาสที่เหมาะสม เพราะถ้าพุดไม่ถูกกาลเทศะอาจทำให้เด็กเกิดความอับอายได้

2.8.3 พุดความจริง เวลาพุดกับเด็กต้องพุดความจริง และเมื่อสัญญาจะให้อะไรกับเด็กแล้วต้องทำตามสัญญา มิฉะนั้นเด็กจะหมดความศรัทธา และจะเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีไปด้วย

2.8.4 อย่าใช้คำพุดในลักษณะตีตราในทางลบ การพุดตีตราเด็กอาจทำให้เด็กคิดว่าตัวเองมีลักษณะเช่นนั้นจริง และมีผลทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองเพราะสิ่งที่พุดจะฝังใจเด็ก

2.8.5 อย่าใช้คำพุดเสียดแทง เวลาพุดกับลูกต้องพุดสุภาพอย่าพุดส่อเสียด หรือพุดเสียดแทงเพราะเด็กยังไม่สามารถเข้าใจคำพุดประเภทนี้ได้ และอาจจะสร้างอารมณ์โกรธให้กับเด็กได้

การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก ซึ่งครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ คำนึงถึงวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็ก ครูต้องให้ความช่วยเหลือเด็กให้ได้มีโอกาสฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนทางการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า หลักการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติและพัฒนาการด้านต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการเรียนรู้ ความสนใจ ตลอดจนวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อจะได้สามารถจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม และจะต้องคอยเอาใจใส่ให้เด็กได้ฝึกฝนปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

บทบาทของพ่อแม่และครู ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

สมน อมรวิวัฒน์ และทศนา แซมมณี (2526 : 179-183) ได้อธิบายถึงแนวทางในการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไว้ดังนี้ คือ

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกการปรับตัว สภาพแวดล้อมที่มีระเบียบ สะอาดและสงบ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีระเบียบวินัย ละเอียดประณีตและมีสุนทรียภาพ ถ้าเด็กได้เคยชินกับความสะอาด สงบ และงดงามมาโดยตลอดเด็กจะมีกิริยาสุภาพ พุดจาไพเราะ บ้านและโรงเรียนสามารถจัดสถานการณ์หลายแบบที่จะทำให้เด็กได้เกิดประสบการณ์และได้ฝึกการปรับตัวในทางที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ การฝึกแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางอยู่เสมอ เป็นการสอนจริยธรรมที่ดีที่สุดในชีวิตประจำวัน

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบย่อมจะต้องมีการให้เนื้อหาสาระที่เป็นหลักการเพื่อนำไปสู่วิธีปฏิบัติ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็กต้องสามารถใช้เทคนิควิธีนำหลักธรรมมาสั่งสอนให้เด็กเยาวชนรู้จัก รู้จริงและรู้แจ้ง อีกทั้งสามารถนำข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนทนา เชื่อมโยงให้หลักธรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา

3. บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เลียนแบบพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กที่สุด สิ่งที่เด็กเริ่มเลียนแบบ คือ กิริยา วาจา ต่อจากนั้นเด็กก็จะเลียนแบบการ

ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออก

4. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี วิธีการที่ผู้ใหญ่พึงปฏิบัติ เพื่อป้องกันทางเสื่อม และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีแก่เด็กดังต่อไปนี้ คือ

4.1 ผู้ใหญ่ต้องไม่แยกตนออกจากเด็ก ต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด มีความรัก เมตตา เอาใจใส่ และเหนือสิ่งอื่นใดต้องมีความเข้าใจเด็กทั้งในด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิด และปัญหาของเด็ก

4.2 ความใกล้ชิดและความเข้าใจเด็กทำให้ผู้ใหญ่สามารถป้องกันได้มากกว่าการแก้ไข จึงเป็นผู้ที่แนะทางดี ชี้ทางเสื่อมให้กับเด็ก

4.3 การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีนั้นควรใช้วิธีการเสริมแรงใจ และให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ

4.4 ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสเด็กได้สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมและฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติชั่ว

5. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อม แล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี

บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูนั้น จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของเด็ก สำหรับครูนั้นเป็นผู้ที่ต้องมีหน้าที่ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กโดยตรง ดังนั้นครูควรมีบทบาทในการจัดสภาพการณ์ที่จะช่วยเตรียมเด็กของชาติ ให้เป็นผู้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่ง สุนน อมรวิวัฒน์ (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. 2532 : 375-377 ; อ้างอิงจาก สุนน อมรวิวัฒน์. 2527 : 17-24) ได้อธิบายถึงการจัดสภาพการณ์ที่จะสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กดังต่อไปนี้

สภาพการณ์ที่ 1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สงบ และสวยงาม จะช่วยให้เด็กมีความคุ้นเคยกับความสะอาด สงบ และสวยงาม จนเกิดเป็นความเคยชิน และติดเป็นนิสัยแล้วการที่จะนำความสะอาดกายไปสู่จิตใจที่สะอาดย่อมทำได้ง่าย

สภาพการณ์ที่ 2 การแสดงแบบอย่างที่ดีอยู่เป็นประจำ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

สภาพการณ์ที่ 3 การสร้างสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ฝึกการเลือกและการตัดสินใจว่าควรเลือกสิ่งใดที่สนุกสนานแต่เป็นการทำชั่ว หรือควรจะทำเลือกควบคุมใจของตนเองเป็นการทำดี

สภาพการณ์ที่ 4 การจัดให้เด็กมีประสบการณ์กลุ่มสัมพันธ์ ควรมีเทคนิควิธีสอนโดยการจัดแบ่งกลุ่มร่วมกันทำงาน ปรึกษาหารือวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกันและกัน ให้เด็กได้มีโอกาสสนทนากถถียงอภิปรายแบ่งงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสบการณ์นี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ว่างานจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือกัน และเรียนรู้ความแตกต่างความคิดเห็นและลักษณะนิสัยของเพื่อน ซึ่งจะเป็แนวทางไปสู่การปรับตัวของเด็กต่อไป

สภาพการณ์ที่ 5 การสร้างเสริมกำลังใจให้ประพฤติดี แม้ว่าการทำดีนั้นแม้เกิดจากความเชื่อมั่นในการเลือกและตัดสินใจของตนเองก็ตาม แต่การจัดสภาพการณ์ที่จะช่วยเร้าและส่งเสริมให้คนทำดีก็เป็นสิ่งที่ควรทำ การสร้างเสริมกำลังใจนี้เป็นการสนองความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก ครูจะต้องมีวิธีการสร้างเสริมกำลังใจอย่างมีเหตุผล และไม่พร่ำเพรื่อ ระว่างการแข่งขันการทำดีเพื่อหวังรางวัล หรือเกิดการอิจฉาริษยากัน ครูต้องคอยสังเกตเจตนาพฤติกรรมของเด็กอยู่เสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทั้งพ่อแม่และครูนั้นว่าเป็นบุคคลสำคัญต่อการส่งเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคคลทั้งสองฝ่ายนี้จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน อีกทั้งต้องแสดงบทบาทที่คล้าย ๆ กันหลายด้าน เช่น เป็นผู้ฝึกฝน ส่งเสริม ปกป้องและแก้ไข สิ่งที่แตกต่างกันคือ สถานที่ที่แสดง ผู้ปกครองจะต้องแสดงบทบาทเหล่านี้ที่บ้านในขณะที่ครูจะแสดงที่โรงเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช. 2537 : 295)

ดังนั้นครูปฐมวัยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบและเข้าใจอย่างถูกต้องในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อเด็ก

ผุสดี กุญอินทร์ (2526 : 48-2) ได้สรุปแนวทางในการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี

การจัดสภาพแวดล้อมด้านสถานที่และเครื่องใช้ต่าง ๆ มีผลต่อลักษณะนิสัยของเด็กดังนี้
ในการจัดที่อยู่สำหรับเด็กปฐมวัยควรมีบรรยากาศร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีความปลอดภัย และจัดโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก ควรจัดให้เด็กอยู่ในบรรยากาศที่เด็กมีความคุ้นเคย มีบรรยากาศเหมือนบ้าน เช่น ควรจัดให้มีมุมบ้าน มีของใช้คล้ายของที่มีที่บ้านของเด็กควรให้มีที่พักผ่อนที่เด็กสามารถนอนราบกับพื้นได้ และควรมีที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำห้องส้วมที่สะอาดเพื่อให้เด็กมีสุขภาพดี การปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกรักธรรมชาติ รักสัตว์ รักต้นไม้ และมีความชื่นชมในความงามตามธรรมชาติ

2. บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก

พ่อแม่และครูควรจัดบรรยากาศที่ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยซึ่งจะทำให้เด็กสามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ลักษณะนิสัยของเด็กได้รับอิทธิพลจากชีวิตในครอบครัวของเด็กเป็นอย่างมาก พ่อแม่ควรมีความเข้าใจเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ และให้เด็กมีเวลาเป็นของตัวเอง สำหรับครู ถ้าครูมีความเข้าใจเด็กก็จะสามารถช่วยเสริมลักษณะนิสัยเด็กได้ดี ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ธรรมชาติของเด็กต้องการทำกิจกรรมที่สนุกสนานและควรเปลี่ยนกิจกรรมบ่อย ๆ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเป็นการช่วยแก้ปัญหา การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเสริมลักษณะนิสัยที่ดี สุขนิสัย เด็กต้องเรียนรู้การช่วยเหลือตนเองมากขึ้น เมื่ออยู่ในสถานศึกษาปฐมวัย เด็กควรได้รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ได้พักผ่อนนอนหลับ ฝึกนิสัยการขับถ่าย และรู้จักรักษาสุขภาพอนามัย เช่น รู้จักวิธีแปรงฟัน พลศึกษา เด็กควรได้ออกกำลังกาย วิ่ง กระโดด บริหารร่างกาย เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นเกม การเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสุขภาพแข็งแรง รู้จักเล่นเป็นหมู่คณะศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปันของใช้กัน เป็นต้น

ดนตรี ช่วยให้เด็กได้แสดงออกด้วยท่าทางและอารมณ์ ได้รู้จักการเล่นเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและมีความคิดสร้างสรรค์

การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักความร่วมมือ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นระเบียบ รู้จักรักษาของใช้และมีความรับผิดชอบ

จริยธรรม การปลูกฝังให้เด็กมีจริยธรรมได้แก่ การช่วยให้เด็กมีคุณธรรมที่พึงประสงค์ เช่น มีใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นใจผู้อื่น ลักษณะนิสัยที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

บทบาทและหน้าที่ของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัย

ครู บทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัย

การเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของเด็ก เด็กจะออกจากสังคมบ้านไปสู่สังคมหนึ่งที่แตกต่างออกไป การพบปะผู้คน เพื่อน ครู ตลอดจนสถานที่ที่ไม่รู้จักมาก่อน และมีการปรับเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันที่เคยปฏิบัติที่บ้านมาสู่ระบบที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น ระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนอย่างน้อยวันละ 6-8 ชั่วโมง ซึ่งต้องการผู้ดูแลในช่วงเวลานี้ ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญรองจากพ่อแม่ ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เสมือนแม่ เป็นเพื่อนและเป็นพี่เลี้ยงของเด็ก ครูเด็กเล็กจึงต้องเป็นครูที่มีความรักความเข้าใจเด็ก เป็นคนที่มีลักษณะอ่อนโยนโอบอ้อมอารี มีความเมตตา กรุณา รักความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย ชยัน อดทน รู้จักประหยัด มีความรักศรัทธาในวิชาชีพครู นอกจากนี้ครูสอนเด็กเล็กหรือครูอนุบาลจะต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจลักษณะของพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก มีคุณลักษณะอันเป็นที่พึงปรารถนาของเด็ก เช่น ไม่พูดเสียงดังเกินไป น้ำเสียงฟังแล้วเกิดความรู้สึกอบอุ่น กิริยาท่าทางเรียบร้อย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงความเป็นเพื่อนกับเด็ก และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 295) ดังนั้นครูปฐมวัยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบและเข้าใจอย่างถูกต้อง ในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อเด็ก

บทบาทและหน้าที่ของครูปฐมวัย

ครูที่สอนในชั้นเด็กเล็ก ๆ นั้นมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างไปจากครูผู้สอนในชั้นอื่น ๆ คือ ครูเด็กเล็กจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งมารดา พี่เลี้ยง เพื่อน และผู้นำของเด็ก ดังนั้นอรรถยาศัยใจคอ กิริยามารยาท ตลอดจนความประพฤติของครูเด็กเล็กจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาความรู้ ครูเด็กเล็กควรมีลักษณะสมเป็น "แม่พิมพ์" และ "ผู้นำ" ของเด็ก ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นครูเด็กเล็กจึงต้องเป็นผู้มีนิสัยและจิตใจดีสามารถที่จะอยู่กับเด็กและเข้ากับเด็กได้ (กรรณิการ์ คลังวิเชียร. 2541 : 35 ; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537.ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา.)

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของครูที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ จึงได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแห่งประเทศไทย ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่พึงประสงค์ของครูไว้ดังนี้

1. รักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจ และศรัทธาในอาชีพครู
2. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยา อันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
3. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ เลี้ยงชีพ พอสมควรตามอัตภาพ มานะ บากบั่น มัธยัสถ์ อดออม ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุ เกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
4. เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนนักเรียน มีบทบาทสำคัญในกระบวนการ

เรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและเป็นผู้แนะ ให้นักเรียนรู้หลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษา ค้นคว้าและเลือกทางของตนเอง โดยไม่มีการบังคับ ให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างอิสระและมีเหตุผล

5. ฝึกนักเรียนให้สามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้ รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก และรับฟังเสียงส่วนมาก

6. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของสัตว์แต่ละคนเพื่อนำมาเป็นข้อสังเกต พิจารณา ในการปฏิบัติตัวต่อสัตว์ เป็นการลดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างได้ผล

7. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทาง ส่งเสริมและแนะนำการเลือกการเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

8. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่า ของการรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของชาติ

9. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยได้โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำ ให้ผู้อื่นปฏิบัติ ตามโอกาสอันเหมาะสม

ผู้ที่จะเป็นครูสอนเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะแสดงได้หลายบทบาทและกระทำในบทบาท นั้น ๆ ได้เต็มที่ บทบาทที่ครูควรจะเป็น คือ

1. ผู้ส่งเสริมธรรมชาติของเด็ก (Nurturer) ครูเป็นผู้ส่งเสริมลักษณะที่เป็นธรรมชาติของเด็ก ซึ่ง อาจกระทำได้หลายอย่าง เช่นการให้ความรัก ความอบอุ่น การแสดงความสนใจ เอาใจใส่ด้วยความมีเหตุผล การรับรู้ความรู้สึกของเด็ก ตัวอย่างเช่น หากเราพบว่าเด็กคนหนึ่งเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่น ขาดความรัก ครูอาจให้ความรักด้วยการโอบกอด หรือถ้าเด็กร้องไห้ ครูอาจยอมรับว่า คนเราบางครั้งอาจมีความทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ซึ่งก็ถือเป็นเรื่องธรรมชาติของเด็ก ๆ ที่คิดเช่นไรก็แสดงออกเช่นนั้น

2. ผู้เสริมแรง (Reinforcer) ครูต้องรู้จักเทคนิคในการเสริมแรง โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลา และโอกาส เพื่อที่จะให้การเสริมแรงนั้นมีผลต่อพฤติกรรมที่เราต้องการ และถ้าเป็นพฤติกรรมใดที่เราเห็นว่า ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงประสงค์ เราอาจไม่ต้องถึงกับลงโทษเด็กแต่เราอาจจะลดการเสริมแรงในพฤติกรรม นั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ถ้าเราเห็นว่าเด็กรู้จักการเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่นแล้วเราก็ควรชมเชย เด็กจะมีพฤติกรรมที่เราต้องการนั้นต่อไปอีก ส่วนเด็กคนใดที่ขาดความรับผิดชอบ เมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้วไม่เก็บของ เข้าที่ ครูก็ไม่จำเป็นต้องลงโทษหรือกล่าวตำหนิที่รุนแรง เพียงแต่ครูอาจใช้วิธีการลดการเสริมแรงลงเป็นต้น ว่า ไม่กล่าวคำชมเชย

3. ผู้ให้ความรู้ (Information Giver) บทบาทที่ครูมักปฏิบัติอยู่เสมอในฐานะผู้ให้ข้อมูลความรู้ ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคำพูด คำอธิบาย การแสดงท่าทางในฐานะผู้นำ เช่น ถ้าครูบอกเด็กว่า วันนี้ วันที่เท่าไร เดือนอะไร หรือครูอาจบอกเด็กว่า แป้งโดที่เรานำมาเล่นกันนี้ทำมาจากอะไร เราจะใช้มันทำอะไร

4. ผู้ท้าทาย (Challenger) บทบาทนี้สำคัญมาก เพราะครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือท้าทายให้เด็ก ได้ใช้ความคิด เกิดความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ครูจะต้องเป็นผู้สร้างความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็น ให้กับเด็กตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้ว่า แม่เหล็ก สามารถดูดโลหะบางชนิดได้ ครูอาจจะ ใช้แท่งเหล็ก ดินบุก ตะกั่ว อลูมิเนียม ให้เด็กได้ทดลอง ซึ่งเท่ากับเป็นการท้าทายว่าความรู้ที่ได้รับนั้นเป็น จริงหรือไม่

5. ผู้สอนชนิดตัวต่อตัว (Tutor) ในสภาพเป็นจริงแล้วเด็กบางคนต้องการการสอนชนิดตัวต่อตัว เด็กบางคนอาจต้องการความช่วยเหลือจากครูโดยตรง เป็นต้นว่า เด็กบางคนอาจถามว่า “คุณครูคะ ชื่อของหนูเขียนอย่างไรคะ” ครูอาจเขียนให้เด็กดูหรือมีสื่อบางชนิดแสดงให้เด็กดู

6. ผู้สังเกตการณ์ (Observer) ครูอาจอยู่เฉย ๆ แต่ใช้การสังเกตให้มากที่สุด ครูจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในขณะที่เด็กทำกิจกรรม แต่ไม่ได้หมายความว่า ครูจะทิ้งเด็กไว้เพื่อไปทำงานอื่น ครูควรบันทึกและสังเกตว่าในขณะที่เด็กทำกิจกรรมนั้น ๆ เด็กแสดงพฤติกรรมอย่างไร หากครูได้บันทึกการสังเกตไว้ จะช่วยให้ครูได้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กได้เป็นอย่างดี

7. ผู้ประเมิน (Evaluator) การทดสอบหรือการประเมินทั้งด้านทักษะ และความรู้สึนึกคิดของเด็กเป็นสิ่งที่ครูควรจะต้องทำ ตัวอย่างเช่น เมื่อเราพบว่าเด็กสามารถร้อยลูกปัดเรียงลำดับสีที่เรากำหนดให้ได้ ครูอาจใช้หลักการประเมินพิจารณาประกอบ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินเด็ก

8. ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participant) ครูควรมีเวลาเป็นผู้ร่วมในกิจกรรมกับเด็ก โดยอาจเป็นได้ทั้งผู้นำกลุ่มหรือในบางครั้งอยู่ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ไม่ใช่ว่าครูจะต้องมีสภาพเหนือเด็กตลอดเวลา เช่น การร้องเพลงก็ไม่จำเป็นว่า ครูต้องนำอยู่ตลอดเวลา เราอาจมีการเปลี่ยนบทบาทกับเด็กบ้าง ข้อสำคัญคือครูต้องทำตนให้เสมือนกับเป็นเพื่อน หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก

9. ผู้จัดการ (Manager) ครูอาจต้องเป็นผู้นำในเรื่องของการจัดระบบ เช่น การจัดระบบห้องเรียน ระบบสื่อ ควรใช้อย่างไร เมื่อใด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูอาจมีการช่วยเหลือเด็กบางคนที่มีปัญหา ลักษณะเช่นนี้ก็ถือว่าครูเป็นผู้จัดการ คือ ไม่ปล่อยให้เด็กต้องเผชิญปัญหาตามลำพัง สำหรับเด็กแล้วบางเรื่องเด็กไม่สามารถบอกได้ว่า จะต้องทำอย่างไร เมื่อไร ครูจะต้องเป็นผู้จัดการให้ ในบางกรณี

10. ผู้ดูแล (Caretaker) ครูไม่ใช่เฉพาะผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้อย่างเดียว แต่เนื่องจากเด็กยังอยู่ในวัยเยาว์ ครูต้องรับบทบาทเป็นผู้เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็กด้วย บางครั้งจะพบว่าเมื่อเด็กต้องมาโรงเรียน เด็กจะเกิดความรู้สึกขาดความอบอุ่นที่ต้องจากพ่อแม่ ครูจึงต้องเป็นผู้เข้ารับบทบาทช่วยเหลือจากพ่อแม่ ในเรื่องการให้ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย การดูแลเรื่องอาหารการกิน การพักผ่อนนอนหลับ ให้การเลี้ยงดูแทนพ่อแม่ของเด็กได้ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 95 – 97)

นงลักษณ์ สิ้นสืบผล (2526 : 13-14) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัยดังนี้

1. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในด้านการแต่งกาย กิริยา ท่าทาง การใช้ภาษา ความเป็นระเบียบ ความสะอาดและความยุติธรรม

2. เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น ชื่นชมในผลงานของเด็ก ตั้งใจฟังเวลาเด็กซักถาม เคารพในความคิดเห็นของเด็กแต่ละคนเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

3. ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน โดยการฝึกให้เล่นเป็นกลุ่ม มีกติกา รู้จักการแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้

4. ส่งเสริมพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและสายตาของเด็ก ซึ่งจะช่วยสร้างความพร้อมในการอ่านและการเขียนโดยการให้เด็กปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้ง ให้นึกกระดาษ ตัดกระดาษ ตัดปะเป็นรูปต่าง ๆ วาดภาพระบายสี ฯลฯ

5. ส่งเสริมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ โดยการฝึกให้เด็กนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดดให้ถูกท่า ปีนป่าย ลอด คลาน เตะบอล กิจกรรมเข้าจังหวะ

6. ส่งเสริมพัฒนาการและความเข้าใจด้านภาษา โดยการเล่านิทาน สนทนากับเด็ก หรือให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง กรอบครัว หรือสิ่งที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวัน

เบญจา แสงมะลิ (2516 : 52) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูอนุบาลไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ความช่วยเหลือ ครูอนุบาลเป็นผู้แนะนำ ผู้ช่วย ผู้ควบคุมดูแลเด็ก เด็กวัยนี้มีความต้องการอยากจะทดลองความสามารถของตนเองอยู่แล้ว ถ้าครูช่วยยื้อให้เด็กทำ ให้กำลังใจแก่เด็ก เด็กก็จะลงมือทำด้วยความเต็มใจ ครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ ให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้
2. ให้การอบรมเด็ก เด็กในวัยอนุบาลนี้ควรได้รับ “การอบรม” มากกว่า “การสอน” โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ชี้แจง ชักจูง และควบคุมอยู่ ให้เด็กรู้จักคิด รู้จักสังเกต รู้จักเปรียบเทียบ สามารถตัดสินใจ และพึ่งตนเองได้ ถ้าเด็กทำสิ่งใดผิด ครูควรชี้แจงและตักเตือนให้เด็กรู้จักเชื่อฟังครู สิ่งสำคัญคือครูจะต้องคอยดูแลและอบรมเด็กอย่างสม่ำเสมอ
3. ให้อิสรภาพแก่เด็ก การที่ครูใช้วิธีบังคับให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ อย่างผู้ใหญ่เป็นการอบรมที่ขัดกับจิตใจของเด็กในวัยนี้ยิ่งยวด แต่การให้อิสรภาพนั้นย่อมมีขอบเขต
4. ระวังดูแลให้ปลอดภัย เด็กเล็ก ๆ ที่ร่างกายแข็งแรง สุขสบายจะไม่อยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหวอยู่เสมอ และยังไม่วางใจระวังรักษาตัวได้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้เอง ครูอนุบาลจึงต้อง ดูแลเด็กให้อยู่ในสายตาของตนเสมอ ระหว่างที่เด็กเล่นครูจะต้องอยู่ใกล้เด็ก คอยช่วยเหลือ คอยแนะนำ ถ้าเด็กเล่นผิดแบบแผนอันจะเกิดอันตราย และโดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ แล้ว เวลาไปห้องน้ำครูจะต้องคอยดูแลอยู่ด้วย
5. เลี้ยงดูเด็ก เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองส่งให้มาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลในเวลากลางวันนั้นก็เพื่อให้โรงเรียนทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลานแทนตน ฉะนั้นครูหรือผู้ดูแลเด็ก ควรจัดการเลี้ยงเด็กเพื่อให้เติบโตและสุขสบาย คือ
 - จัดเรื่องการกิน จัดอาหารที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับเด็ก ให้รับประทาน 3 เวลา คือ ตอนสาย กลางวัน และบ่าย
 - จัดเรื่องการนอนและการพักผ่อน จัดให้เด็กได้พักผ่อนหลังการเล่นทุกครั้ง และนอนกลางวันประมาณ 2 ชั่วโมง
 - จัดเรื่องการเล่น จัดให้เด็กได้เล่นในร่มและกลางแจ้งทุกวัน
 - จัดเรื่องการถ่าย ให้เด็กถ่ายเมื่อร่างกายต้องการ
 - จัดเรื่องการรักษาความสะอาด ให้เด็กรู้จักล้างมือ ล้างหน้าและอาบหน้า ในการเลี้ยงดู ครูและผู้ดูแลเด็กจะต้องมีความรู้สึกต่อเด็กเสมือนเป็นแม่ของเด็กเองที่จะเลี้ยงดู ให้เด็กเติบโตด้วยความรักและอบอุ่น
6. ส่งเสริมความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมที่ถูกทาง เด็กจะมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ จิตใจดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี การที่จะส่งเสริมเด็กให้เจริญเติบโตทุกด้านนั้น ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็กและเรื่องพัฒนาการของเด็กอย่างดี
7. ปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เด็กเล็กอายุหนึ่งขวบจนถึงห้าขวบนี้ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต สิ่งใดที่ได้เห็นและได้ทำ จะปลูกฝังเป็นนิสัยของเด็ก ถ้าบังเอิญสิ่งที่เด็กได้พบเห็นและกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม สิ่งนั้นจะซึมซาบอยู่ในนิสัยของเด็กยากต่อการแก้ไขขัดเกลา และถ้าเด็กพบเห็นสิ่งที่ดีงาม ได้ฝึกหัดและ

กระทำ เด็กก็จะมีนิสัยที่ดีติดตัวเด็กตลอดไป สิ่งใดที่ครูจะต้องฝึกหัดให้เด็กทำ เป็นต้นว่า การหัดเด็กรู้จักเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วตัวครูและสิ่งแวดล้อมเด็กก็มีส่วนในการปลูกฝังนิสัยให้แก่เด็ก ครูอนุบาลจึงต้องระมัดระวังบุคลิกภาพของครูเองอย่างยิ่ง เพราะเด็กจะยึดครูเป็นแบบอย่าง ซึ่งเด็กพบเห็นอยู่ทุกวัน สิ่งนี้จะฝังและซึมซาบเกิดเป็นนิสัย

8. ขัดเกลานิสัยที่ไม่ดี เด็กเล็ก ๆ ทุกคนที่อยู่ในชั้นอนุบาลจะมีนิสัยแตกต่างกัน บางคนก็ขี้โมโห บางคนก็ดื้อ การที่เด็กมีนิสัยเช่นนี้ก็เพราะผู้ใหญ่ที่อยู่กับเด็กอาจตามใจเด็กเกินไปด้วยความรัก ครูอนุบาลอาจจะพบเด็ก ในความรับผิดชอบของตนในสภาพอย่างนี้ หน้าที่ของครูคือ จะต้องขัดเกลาให้สิ่งที่ไม่ดีหมดไป การขัดเกลานิสัยนั้นต้องใช้เวลานาน และครูต้องดูแลฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ครูต้องมีความอดทน เมตตาปราณีต่อเด็ก เข้าใจปัญหาและสาเหตุของเด็ก จึงจะช่วยขัดเกลานิสัยเด็กได้

9. การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ครูอนุบาลมีหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เตรียมสภาพของร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเด็กให้พร้อมที่จะรับการศึกษาในชั้นต่อไป

10. ให้เด็กมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับวัย เด็กทุกคนมีความอยากรู้อยากเห็นอยู่เสมอ แต่ผู้ใหญ่มักจะมองว่าเด็กชอบทำลายของ แต่แท้ที่จริงแล้วเด็กต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้น สิ่งที่เด็กต้องการรู้นั้น ก็คือสิ่งที่เด็กพบเห็นตามธรรมดา สิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เด็กต้องการคำตอบง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้งทุกอย่างที่เด็กเรียนรู้มันต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็กและมีประโยชน์ต่อเด็ก สิ่งนั้นควรจะ เป็นความรู้พื้นฐานของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กแลเห็นได้กระทำได้เด็กจึงจะเข้าใจได้จริง

วราภรณ์ รักวิจัย (2525 : 38) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูสอนเด็กก่อนวัยเรียนไว้ว่า

1. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแนะนำเด็ก เป็นคนช่วยคอยดูแลช่วยเหลือ ให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง หัดคิด หัดสังเกต หัดตัดสินใจด้วยตนเอง
2. เป็นผู้อบรมเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก และเป็นตัวแทนของพ่อแม่
3. จัดเตรียม กิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ให้เด็กโดยเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยใช้วิธีให้อิสระภาพในการทำงานให้แก่เด็ก ให้ออกาสเด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองชอบหรือถนัด ไม่มีการบังคับขู่เข็ญเด็ก
4. สอนเด็กให้รู้จักระวังรักษาตนเองให้ปลอดภัย
5. ส่งเสริมการพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปลูกฝังนิสัยที่ดี และช่วยขัดเกลานิสัยที่ไม่เหมาะสม

6. ไม่ควรเร่งเด็กเมื่อเด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ ควรจะให้ความรู้ที่เหมาะสมกับวัย

นอกจากนี้ โกสินทร์ รังสยาพันธ์ ได้เสนอแนะบทบาทของครูในการส่งเสริม จริยธรรมไว้ดังนี้ (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาษิต. 2532 : 736 –737 ; อ้างอิงจาก โกสินทร์ รังสยาพันธ์ 2522 : 58–59)

1. ผู้ฝึก คือ เป็นผู้กระทำด้วยการฝึกหัด ฝึกฝน อบรม ฝึกสอนให้เด็กปฏิบัติชอบเหมาะสม การพัฒนาจริยศึกษา จำเป็นต้องมีการฝึกและปฏิบัติจริงฝึกทำเสมอทำให้เป็นนิสัย เมื่อสอนให้รู้แล้วลงมือปฏิบัติ

2. ผู้สอน ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้รู้เหตุผล รู้ดีชั่ว ครูควรมีวิธีการระดับจิตใจด้วยกิจกรรมให้แสดงบทบาท ให้เลียนแบบจากตัวแบบ และให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น

3. ผู้แนะ เป็นผู้แนะแนว ให้คำแนะนำ นิเทศ เช่น แนะนำแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ

4. ผู้นำ คือ เป็นตัวแบบทางที่ดี สอนสิ่งใดให้ปฏิบัติสิ่งนั้น

5. ผู้ส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม หมายถึงการกระทำ การสร้างสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม หรือให้ผลกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการ และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่ต้องการและหาวิธีสอนในการส่งเสริมจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 40 – 41) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในคู่มือการอบรมครูพี่เลี้ยงเด็กเล็ก สรุปได้ดังนี้

1. ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เนื่องจากเด็กในวัย 3–6 ปี เป็นวัยที่ดูดซึมสิ่งแวดล้อมรอบจดจำ เลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ครู ได้ง่าย ฉะนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและบุคลิกลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กได้ หากไม่ครบถ้วนก็ต้องฝึกฝน

2. ต้องแก้ไขเมื่อเด็กทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควร

3. ต้องส่งเสริมในสิ่งที่ดี คือ ปฏิบัติจนเป็นนิสัย

4. ฝึกให้เด็กช่วยตัวเอง และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ และเชื่อฟังผู้ใหญ่

ราศรี ทองสวัสดิ์ (2526 : 397–402) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่อไปนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส ความร่าเริงของครูช่วยให้เด็กอบอุ่น และสบายใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น

2. มีความสุภาพอ่อนโยน พุดกับเด็กอย่างสุภาพจะเป็นการฝึกความสุภาพอ่อนโยนให้แก่เด็ก ขณะที่เด็กเล่นกันครูควรจะช่วยขัดเกลาภิรียมารยาท และการพุดให้กับเด็กด้วย

3. มีความสะอาดและเป็นระเบียบ ครูสามารถฝึกระเบียบวินัย และความสะอาดให้แก่เด็กได้โดยชวนเด็กช่วยกันจัดเครื่องใช้ของตน และของเล่นภายในห้องเรียน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เมื่อเด็กเกิดความเคยชินและสามารถปฏิบัติได้เองแล้ว ครูควรแสดงความชื่นชมแก่เด็ก

4. มีความเมตตา จากคำพุดของครูที่ใช้กับเด็ก การเล่นนิทานเพื่อแสดงความเมตตา การนำสัตว์มาเลี้ยง และให้เด็กดูแลให้อาหารก็เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตาต่อผู้อื่น มีความมั่นคงในอารมณ์ ครูที่ควบคุมอารมณ์ได้ดี ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก รู้จักใช้เทคนิคในการดึงดูดความสนใจและจูงใจเด็กด้วยกิจกรรม

5. มีความกระตือรือร้นกระฉับกระเฉงคล่องตัว ช่วยให้ครูสามารถติดตามดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและทันต่อเหตุการณ์ ช่วยฝึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เด็ก โดยใช้หลักดังต่อไปนี้

5.1 ให้ความสนใจและยอมรับความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบ เพื่อให้ความสนใจเด็กอย่างเสมอภาคและยุติธรรม แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ เช่น สิ่งของ ของเล่น ฯลฯ ให้เด็กอย่างทั่วถึง ไม่ปล่อยให้เด็กแย่งกันหรือเอาเปรียบกัน

5.2 ฝึกความรับผิดชอบโดยวิธีการชักชวนให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มอบหมายงานให้รับผิดชอบ เช่น เก็บของที่เล่นเสร็จแล้วทุกครั้ง ให้เด็กรู้ขอบเขตว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ หมั่นเวียนให้เด็กมีโอกาสนำเป็นผู้นำเป็นผู้ตาม ให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

6. ให้ความเป็นอิสระ ครูควรให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย ดังนี้

6.1 ให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจ เช่น เลือกเข้ากลุ่มกิจกรรมตามความสนใจ จัดกิจกรรมให้เด็กคิดและเลือกตัดสินใจ การให้โอกาสเด็กเลือกเล่นหรือเลือกสิ่งที่ตนสนใจ เป็นต้น

6.2 ให้โอกาสเด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูไม่เข้าไปดูแลใกล้ชิดจนเด็กรู้สึกขาดอิสระ กระตุ้นให้เด็กทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ โดยครูให้กำลังใจ เมื่อเด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

6.3 ให้เล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ครูควรส่งเสริมให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของครูที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ครูเป็นผู้ฝึกฝน โดยใช้หลักการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531 : 5) ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กไว้ดังนี้คือ

1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1.1 มีความยิ้มแย้มแจ่มใส

1.2 มีความสุภาพ พุดจาเรียบร้อย

1.3 มีความสะอาดและเป็นระเบียบ ครูจะต้องเริ่มต้นวางระเบียบและติดตามดูแลเด็กให้ทำตามระเบียบจนเด็กเกิดความเคยชินจนสามารถปฏิบัติได้เอง

2. ช่วยฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตยแก่เด็ก ครูสามารถฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้แก่เด็กโดยใช้หลักต่อไปนี้

2.1 สนใจและรับฟังความรู้สึกนึกคิดของเด็ก

2.2 แบ่งปันสิ่งของให้แก่เด็กอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

2.3 ฝึกความรับผิดชอบโดยใช้วิธีการต่อไปนี้

2.3.1 ชักชวนให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งนี้ข้อตกลงที่จะให้เด็กปฏิบัติไม่ควรมีมากนัก และไม่สุรุ่ยสุร่ายที่เด็กจะทำได้ มิฉะนั้นจะทำให้เด็กทำผิดอยู่เสมอ ในที่สุดก็ไม่พยายามทำตามข้อตกลง

2.3.2 มอบหมายงานให้รับผิดชอบ เช่น เก็บของเล่นเมื่อเล่นเสร็จทุกครั้ง ช่วยกันจัดของในมุมต่าง ๆ คำพูด และสีหน้า ท่าทางของครูจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบ และมีกำลังใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2.3.3 ให้เด็กรู้ขอบเขตว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ ข้อตกลงช่วยให้เด็กรู้ขอบเขตการกระทำของตน และความคงเส้นคงวาของครูในการดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงจะช่วยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีความสม่ำเสมอและความมั่นใจ

2.3.4 หมุนเวียนให้เด็กมีโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตาม การให้เด็กทำงานง่าย ๆ เป็นกลุ่ม เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการดูแลกันเอง มีการปรึกษาและช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ครูควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกัน โดยใช้คำถามกระตุ้น เช่น “กลุ่มของเราจะทำอะไรกัน” “จะอย่างไรดี” “ใครช่วยกันทำอะไรบ้าง” “ตกลงกันได้หรือยัง” “มีปัญหาอะไรไหม” นอกจากนี้การให้เด็กเล่นเกมผู้นำและผู้ตาม ก็ช่วยฝึกให้เด็กมีความมั่นใจในการเป็นผู้นำ

2.3.5 การให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การรู้จักอดทน รอได้ เป็นการช่วยให้เด็กปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดี การละเมิดสิทธิของผู้อื่นอาจเกิดได้เพราะการไม่รู้จักรอคอย ครูต้องดูแลไม่ให้เด็กแซงแถว ในการรับอาหาร ขนม เข้าแถวส่งงาน และชี้ให้เห็นผลเสียของการยื้อแย่งของ

3. ส่งเสริมให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น เล่นบทบาทสมมติ เล่นบล็อก แสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม เมื่อพบว่าเด็กปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่ถูกต้อง ครูต้องไต่ถามสาเหตุ และตักเตือนเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 115–116 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523. *การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน*. หน้า 347–351) ได้เสนอว่าครูปฐมวัยควรจะมีบทบาทดังนี้

1. บทบาทในฐานะที่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก เนื่องจากเด็กก่อนวัยเรียนนี้มีความสามารถในการเรียนรู้โดยการเรียนแบบเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นครูจึงควร
 - มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดี อันได้แก่ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย การทรงตัว การพูดจาที่เหมาะสมตามสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ
 - ใช้เสียงอ่อนโยน สุภาพ และประโยคที่พูดควรเป็นประโยคที่ชัดเจน
 - ฝึกความมีระเบียบ ความสะอาด ความประหยัด โดยการจัดสภาพห้องเรียน มุมเล่นของเด็ก ให้เคยชินกับความเป็นระเบียบและความสะอาด การรู้จักเก็บรักษา และซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์
 - ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักอย่างเสมอหน้ากัน ไม่แสดงความลำเอียง เพราะเด็กจะมีความรู้สึกไว้ในเรื่องนี้
2. บทบาทของครูในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์
 - ตั้งใจฟังเวลาเด็กพูด
 - สนใจต่อคำถามของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กอยากรู้อยากเห็น
 - ชมเชยหรือแสดงกิริยาชื่นชมในผลงานของเด็ก พยายามช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในความสามารถของตน
 - เคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่เปรียบเทียบเด็ก
 - ให้โอกาสเด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์
3. บทบาทของครูในการส่งเสริมโภชนาการของเด็ก
 - ร่วมกับผู้ปกครอง โดยเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชที่ใช้เป็นอาหารได้ตามสภาพท้องถิ่น
 - จัดทำอาหารกลางวันและอาหารว่างให้เด็ก โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง
 - ประเมินสภาพโภชนาการเป็นระยะ ๆ ร่วมกับผู้ปกครองในการศึกษาโภชนาการของเด็ก และแก้ไขปรับปรุง ถ้ามีปัญหา
4. บทบาทของครูในการส่งเสริมนิสัยส่วนตัวและสังคม

- ฝึกเด็กให้มีนิสัยในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ ขับถ่าย รักษาความสะอาด เล่น หรือ เรียน
 - ให้เด็กเล่นดนตรีง่าย ๆ
 - แก้ไขปรับปรุงการทรงตัวที่ไม่เหมาะสมของเด็ก
5. บทบาทของครูในการส่งเสริมความเข้าใจภาษา
- สนทนากับเด็ก และจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กสามารถบอกชื่อสี ชื่อวันในหนึ่งสัปดาห์ คำตรงข้าม คำบุพบท เช่น ใต้ บน ล่าง
 - ครูเล่านิทานหรืออ่านเรื่องจากหนังสือให้ฟัง เพื่อฝึกความสามารถในการฟังของเด็ก และเพิ่มพูนความรู้ในคำศัพท์ใหม่ ๆ
 - ให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่ได้พบเห็นหรือสิ่งที่ได้นึกคิด
 - ส่งเสริมให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ โดยการจัดเป็นมุมบ้านและอื่น ๆ

สรุปลักษณะของครูที่ดี มีดังนี้

ครูที่ดี ประกอบด้วย บุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ดี ทั้งเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอน และรู้ธรรมชาติของนักเรียน ตลอดจนจัดการสอนได้เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน สร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ มีการปกครองและการแนะนำดี มีหลักธรรมในการปกครอง มีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความเสมอภาค ส่งเสริมความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน และที่สำคัญคือ ครูที่ดี ต้องมีความประพฤติดี และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนได้ มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับนักเรียน เพื่อนครู และผู้ปกครอง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์ – ทาล และคนอื่น ๆ (Bar – Tal and others. 1982 : 396 – 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1 – 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้ง ๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระ ในการสังเกต ผู้สังเกต ผู้สังเกต ได้ลงรหัสพฤติกรรมความช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กแสดงมาไม่ว่าพฤติกรรมความช่วยเหลือนั้นเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบจินตนาการ ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้ว พฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอบใจในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น

แมรี (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544 : 17 ; อ้างอิงจาก Mary. 1981. *Dissertation Abstract International.*) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการ ปฏิสัมพันธ์ และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิค สังคมมิติ บันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วยวิดีโอเทป คนละ 1 นาทีแล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถเข้ากลุ่ม

เพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

ลอว์เรนซ์ (อรวรรณ ปินดา. 2532 : 38 ; อ้างอิงจาก Lawrence. 1981 : 2924 –2529A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กอายุ 4 ปี ที่อยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน และโรงเรียนเด็กเล็กโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบทักษะของเด็กอายุ 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัยในสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน โรงเรียนเด็กเล็ก และในสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและโรงเรียนเด็กเล็กรวมกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ก อายุ 4 ปี 4 เดือน ถึง 5 ปี 3 เดือน จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในเวลาที่กำลังเล่นอิสระ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของเด็กกับเพื่อน คะแนนรวมทักษะทางสังคมของเด็กและความเป็นผู้นำผู้ตามของเด็กทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมิท (Smith. 1977 : 87–88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กอายุ 3–7 ปี โดยใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจาก ฟลาวเวลและคนอื่น ๆ (Flavell and others. 1968) จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคม โดยพัฒนามาจากแบบวัดของยาโร และแวกเลอร์ (Yarrow and Waxler) ปี ค.ศ. 1976 ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมจะมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้นั้นจะต้องมีลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

เรนโกลด์และคนอื่น ๆ (Rheingold and others. 1976 : 1148–1158) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทารกในช่วง 2 ขวบแรกในชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้านตามปกติทั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับเด็กหลายครั้ง ผลการทดลองพบว่า การแบ่งปันเป็นกิจกรรมทางคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 เดือน ในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นภายในห้องทดลอง เด็กทารกจำนวน 111 คน ได้แบ่งปันสิ่งที่มองเห็น และสิ่งที่สนใจร่วมกับบุคคลอื่น โดยแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นสามอย่างด้วยกัน คือ การแสดง การให้ และการร่วมเล่น เด็กจะแบ่งปันสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ได้จากสภาพแวดล้อมกับ บิดา มารดา และแม้กับบุคคลอื่นที่เด็กไม่เคยคุ้นเคยมาก่อน การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันจากเด็ก ตลอดจนความคุ้นเคยของที่เล่นไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทั้งสิ้น คณะผู้วิจัยได้เสนอเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี โดยอาศัยผลการวิจัยเป็นพื้นฐานว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมการแบ่งปัน ออกมาให้เห็นนับว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญยิ่งทีเดียว

ทอมป์สัน (Mussen and others. 1969 : 384 ; citing Thomson. 1944. *Child Development and Personality.*) ได้ศึกษาพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แตกต่างกันคือ เด็กกลุ่มแรกจำนวน 11 คน ได้รับการจัดประสบการณ์ที่ครูคอยเอาใจใส่ให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ และมีการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างดี ส่วนเด็กอีกกลุ่มหนึ่งจำนวน 12 คน นั้นครูปล่อยให้ทำกิจกรรมตามลำพัง และจะเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น หลังจากการทดลองเป็นเวลา 8 เดือน พบว่า เด็กในกลุ่มแรกมีการติดต่อทางสังคมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ทำกิจกรรม รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กกลุ่มที่ 2

เจอร์ซิลด์ และไฟท์ (Hurlock. 1956 : 268 ; citing Jersild and Fite. 1939. *Development Psychology*.) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยเข้าศูนย์เด็ก (Nursery School) กับเด็กที่ไม่เคยเข้าศูนย์มาก่อน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่เคยเข้าศูนย์เด็กมาก่อนมีลักษณะการติดต่อทางสังคม (Social Contacts) ดีกว่าเด็กที่ไม่เคยเข้าศูนย์

งานวิจัยภายในประเทศ

นภาพรณ มายะการ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเปรียบเทียบบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบครูที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีแล้วปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทุกค่านิยม ส่วนประสบการณ์ทางด้านการสอนเปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 9 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 9 ปี

พิมแข สารวิงศ์จันทร์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้กับเด็ก ค่าเฉลี่ยของครูอนุบาลในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ การมีวินัย ใฝ่เรียนใฝ่รู้ และการรักษาความปลอดภัยในการเล่น และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงจะเป็นการใช้ภาษาท่าทาง ส่วนกิจกรรมที่ต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์จะมีค่าเฉลี่ยรองลงมาการเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า และครูอนุบาลที่มีการศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยกับครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาอื่น ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ส่วนการเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนด และความรับผิดชอบ แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 อยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น และการตัดสินใจและแก้ปัญหา

อังสนา ภัทรายุทธวรรณ์ (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อที่มีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเฟื้อในสภาพการณ์การบริจาค และในสถานการณ์การเล่นเพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลองมากกว่าเด็กที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

จันทร์เพ็ญ สุภาผล (2535 : 73) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และการร่วมมือ โดยศึกษาเด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คนแบ่งเป็นกลุ่มเด็กที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ จำนวน 15 คน

และกลุ่มเด็กที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ จำนวน 15 คน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ และด้านความเอื้อเฟื้อในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง แล้วบันทึกคะแนนลงในแบบสังเกตที่จันทร์เพ็ญ สุภาพผลสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่า กลุ่มเด็กที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

บังอร จำปา (2538 : 74) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นเด็กเล็ก จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง จำนวน 30 คน กับเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ 30 คน การเล่นมุมบ้านมีลักษณะเป็นการเล่นสมมุติ และใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมพฤติกรรมช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง มีพฤติกรรมพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

สุภา สุขวิบูลย์ (2539 :80 - 85) ศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นมีปฏิสัมพันธ์ พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเป็นบทบาทหน้าที่ของครูในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ความหมายของวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

วิธีที่การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ครูใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. การกระตุ้นให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่
2. การกระตุ้นให้พฤติกรรมนั้นขยายผล
3. การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม

เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะดำเนินชีวิตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพ ในอนาคต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กนั้นต้องใช้เวลาในการฝึกเพื่อให้ปฏิบัติซ้ำ ๆ จนติดนิสัยที่ดีเข้าสังคมได้ มี ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารพบว่า นักการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเด็กหลายท่านลงความเห็นว่ เด็กเมื่อแรกเกิดเป็นคนดีมาทุกคน แต่ที่เสียตอนหลังนั้น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทำให้เสีย การอบรมสั่งสอน หรือการสร้างเสริมลักษณะนิสัยไม่ถูกวิธีไม่ถูกต้อง เด็กจึงเสีย การที่จะสร้างคนให้เป็นคนดีนั้น จะต้องอบรมกันตั้งแต่เด็ก ๆ ดังนั้นควรสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กไปในทางที่ถูกตั้งแต่วัยเริ่มแรก ซึ่ง บุญเยี่ยม จิตรดอน ได้เสนอ วิธีการดังต่อไปนี้ (บุญเยี่ยม จิตรดอน. 2532 : 352 – 353)

1. คุรุประมุขจะต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างโอกาสให้เด็กอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี เพราะเด็กชอบเลียนแบบ
2. สนทนากับเด็กเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อมที่เด็กได้พบเห็น หรือสิ่งที่ประทับใจเด็ก เช่น จากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ นิทาน ฯลฯ นำมาสนทนาถึงคุณค่า และช่วยเด็กสรุป ในความหมายที่ตีตาม ให้เด็กเห็นคุณค่าเพื่อยึดถือปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมที่ควร
3. ร่วมกับเด็กสร้างและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดี การที่เด็กยอมรับนับถือร่วมกัน เป็นการสร้างความมีวินัยให้แก่ตนเอง
4. ให้คำแนะนำและปรึกษาเป็นรายบุคคล เมื่อเด็กมีปัญหาจะช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ ไม่ว่าเหว่ เด็กมีที่พึ่งมีกำลังใจที่จะกระทำความดี
5. พยายามมองหาส่วนที่ดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมเด็กอย่างฉลาด ไม่ติ แต่ไม่ชมจนพรั้งาเพื่อ การชมจะทำให้เด็กที่มีปัญหามีความภาคภูมิใจ พยายามทำความดีต่อไป
6. แสดงให้เด็กเห็นว่ารักเด็กอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะอภัยในความผิดของเด็ก และยังคงคิดว่าเด็ก ยังเป็นคนที่มีความดีอยู่
7. พูดกับเด็กช้า ๆ และชัดถ้อยชัดคำ ใช้คำพูดที่ไพเราะและสุภาพ
8. ควรปล่อยให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง ได้หยิบ ได้จับ ได้สัมผัส ได้สร้าง ได้ทดลองในสิ่ง ที่เด็กสนใจและอยากรู้อยากเห็น
9. ใช้วิธีลงโทษอย่างนุ่มนวลในการปกครองเด็ก ไม่ควรทำโทษหยิกตี ควรใช้วิธีเตือนด้วยสายตา หรือให้อาณัติสัญญาณเพียงให้เด็กรู้สึกตัว เมื่อเด็กทำผิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ อิริคสัน (Erikson s' Theory of Development)

อิริคสัน (Erikson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้เน้นว่า การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและ ประสบการณ์ที่ได้รับมีผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ และพัฒนาการที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จ ในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดี บุคคลจะมีบุคลิกภาพดี พร้อมทั้งจะพัฒนาต่อไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

อิริคสันได้กำหนดขั้นพัฒนาการทางสังคม 8 ขั้น โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์ เพื่อให้ครอบคลุม พัฒนาการตลอดชีวิต แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 3 ระยะ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการช่วงปฐมวัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust) อายุของเด็กในขั้นนี้จะ อยู่ระหว่างแรกเกิดถึงหนึ่งขวบ เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึกเชื่อมั่น ถ้าเด็กได้รับสิ่งจำเป็นตามความ ต้องการ โดยเฉพาะในเรื่องอาหาร และการได้รับความรักความสนใจจากมารดา ความพึงพอใจที่เด็กได้รับใน ระยะนี้จะทำให้เด็กพัฒนาด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว การจับของเล่น การเดิน รวมทั้งการฟังและการพูดของ

เด็ก เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความพอใจ ความสำเร็จในขั้นนี้ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ขาดความไว้วางใจและติดตัวไปจนโต

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy VS. Doubt) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่างขวบครึ่ง ถึง สามขวบ กล้ามเนื้อของเด็กจะพัฒนาแข็งแรงขึ้น เป็นผลให้เด็กทดลองใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เด็กจะเริ่มแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าเขาทำอะไรได้เอง แต่ก็ยังยอมรับการช่วยเหลือของผู้ใหญ่ในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในระยะนี้ถ้าเด็กถูกห้ามปรามอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถทำอะไรต่าง ๆ ตามความพอใจ เด็กจะมีความรู้สึกอาย และกลัวการทำอะไรต่าง ๆ ต่อหน้าผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ระหว่าง สามถึงหกขวบ เด็กจะพยายามเสาะหาหรือค้นคว้า เพื่อให้ทราบขอบเขตของความสามารถของตัวเอง เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้ได้ใช้ความสามารถของตนเองจะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งแสดงออกโดยการอยากรู้อยากเห็น ขอบทดลอง มีจินตนาการสูง ชอบเล่นบทบาทสมมติและเลียนแบบ และในช่วงอายุระหว่างสี่ถึงห้าปี จะเป็นช่วงที่เด็กมีพลังอย่างมาก และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รู้จักให้ความร่วมมือและวางแผนร่วมกับผู้อื่น สามารถพัฒนาเกี่ยวกับการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ในระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะคอยพึ่งพาผู้ใหญ่ ทำให้ความคิดจินตนาการและพัฒนาการทางด้านสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย (Maier. 1965 : 32 – 53)

ตามทฤษฎีของอีริคสันเด็กจะพัฒนาได้ดีตามขั้นพัฒนาการทางสังคมหรือไม่ขึ้นอยู่กับ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เด็กวัยห้าถึงหกขวบเป็นวัยที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อม อยากรู้อยากเห็นและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของซัลลิแวน (Sullivan)

ซัลลิแวน (Dinkmeyerr. 1965 : 150 – 151 ; citing Sullivan. n.d.) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นจะอยู่ในขั้นวัยเด็กเล็กและเด็กโต ดังมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

2.1 วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4 ปี เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นกว้างขวางขึ้น เนื่องจากจะมีทักษะด้านการเคลื่อนไหวและทางภาษาสูงขึ้น เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นที่จะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นคงและปลอดภัย

2.2 วัยเด็กโต (Juvenile Era) อายุ 4-11 ปี เด็กจะเริ่มรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีเป้าหมายของตนเอง เริ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มีการแข่งขัน การประนีประนอม รู้จักสถานะของตนเองจากความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่เข้าอยู่ร่วม

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ ฮาวิกเฮอร์สธ (Havighurst)

ฮาวิกเฮอร์สธ (พรณี ชูหทัย เจนจิต. 2528 : 77 – 78 ; อ้างอิงจาก Havighurst n.d.) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจาก อีริคสัน เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่า ในแต่ละวัยของช่วงชีวิตนั้นมีงานประจำวัน ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้น ๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สธ ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ

3.1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย

3.2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้อง และบุคคลอื่น รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3.3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977 : 22 - 27) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรง (Direct Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม (Indirect Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือ การเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสังเกต (Observational Learning Process) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

4.1 กระบวนการสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจ และรับรู้ลักษณะสำคัญให้ถูกต้อง แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอน เพื่อให้ง่ายต่อการจำ ซึ่งความสนใจนี้ จะทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบได้ การรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากผู้สังเกต ได้แก่ ความสามารถในการสังเกต การรับรู้ การแปลความ การรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกต หรือจากโครงสร้าง และลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความชัดเจน ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบ รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

4.2 กระบวนการคงไว้ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำ เป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต ไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Form) อันได้แก่ จินตภาพ (Image) และภาษา (Verbal) เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรมตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพของพฤติกรรมดังกล่าวจะยังคงอยู่ในความทรงจำ และจะถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

4.3 กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต และความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4.4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้น มนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดี ตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจ และปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมและการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 – 6 ปี เด็กเริ่มสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถ

แสดงความรู้สึก และลักษณะนิสัยที่เหมาะสม ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ สามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ให้เกิดการเรียนรู้ในการเข้าสังคม มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และวัตถุที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการทางสังคม

วิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

รูปแบบในการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งในการพัฒนานี้สามารถทำได้ในรูปแบบ ดังนี้

การสร้างความตระหนัก

การสร้างความตระหนักเป็นวิธีที่ทำให้เด็กรู้ถึงปัญหา และปัญหานั้นจะมีผลกระทบต่อตัวเด็กอย่างไร การสร้างความตระหนักนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองว่า พฤติกรรมใดบ้างที่ควรทำ และพฤติกรรมใดบ้างที่ไม่ควรทำ เพราะเหตุใด แล้วกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ด้วยตนเอง

ในการที่จะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความตระหนักได้นั้น การใช้คำพูดอธิบายอย่างเดียวนั้นจะไม่ได้ผลนัก ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องใช้สื่อการเรียนการสอนมาประกอบในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร กรณีตัวอย่าง การดูรูปภาพ การร้องเพลง การไปทัศนศึกษา เป็นต้น ในการใช้สื่อการเรียนการสอนนี้ ครูและผู้เกี่ยวข้องเด็กต้องตั้งคำถามควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กคิดและเกิดความตระหนักด้วยตัวของเด็กเอง

การปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรมในที่นี้ หมายถึง การนำเอาหลักการพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ ในการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งกระบวนการปรับพฤติกรรมนี้สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ และช่วยลด หรือยุติพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซึ่งเกิดขึ้นอยู่แล้วตลอดจนเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ ในสถานการณ์ใด ๆ ก็ได้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526 : 32)

เทคนิคในการปรับพฤติกรรม

เทคนิคที่ควรนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ได้แก่

1. การเสริมแรงทางบวก
2. การใช้ตัวแบบ
3. การแต่งพฤติกรรม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวกคือ การให้ผลของการกระทำที่บุคคลพึงพอใจ หลังจากที่บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่าง อันเป็นผลให้การแสดงพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเพิ่มมากขึ้นและเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

ตัวเสริมแรงทางบวกที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ เช่น ขนม เครื่องดื่ม ของเล่น สมุด หนังสือ หรือสัตว์เลี้ยง

เป็นต้น

1.2 ตัวเสริมแรงทางสังคม แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวเสริมแรงที่เป็นคำพูด และตัวเสริมแรงที่เป็นลักษณะท่าทาง ตัวเสริมแรงที่เป็นคำพูด หมายถึง การกล่าวคำชมเชย คำยกย่อง เช่น เก่งมาก เยี่ยมจริง ๆ น่ารักมาก ชอบมาก เป็นต้น ตัวเสริมแรงที่เป็นท่าทาง หมายถึง การแสดงท่าทางที่แสดงถึงความพึงพอใจ เช่น การยิ้ม การมองตา การกอด การแตะตัว การจับมือ การหัวเราะ และการแสดงท่าทีการยอมรับ เป็นต้น

1.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม หรือสิทธิพิเศษ หมายถึง การใช้กิจกรรมหรือสิทธิพิเศษที่เด็กชอบทำมากที่สุด มาเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขพฤติกรรมที่บุคคลชอบทำน้อย

1.4 ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร เบี้ยอรรถกรในที่นี้ หมายถึง แด้ม ดาว เบี้ย หรือคะแนน โดยที่สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปแลกสิ่งของอื่น ๆ ที่ต้องการได้ ดังนั้น เบี้ยอรรถกรจึงเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะสามารถสนองความต้องการของทุกคนได้ เมื่อใครก็ตามที่แสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แล้ว จะได้เบี้ยอรรถกรไป สามารถนำไปแลกเป็นสิ่งที่ต้องการได้ ดังนั้นเบี้ยอรรถกรจึงมีประโยชน์อย่างมากในการใช้เพื่อการปรับพฤติกรรม

2. การใช้ตัวแบบ

การใช้ตัวแบบ คือ การเสนอตัวแบบเพื่อให้เด็กสังเกต และลอกเลียนพฤติกรรมที่ตัวแบบนั้น แสดงการใช้ตัวแบบในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยนั้น เป็นวิธีที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด เนื่องจากว่าเด็กอยู่ในสังคมและในสังคมนั้นมีตัวแบบอยู่มาก ตัวแบบมีอยู่ 2 ชนิด คือ

2.1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ คือ ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2.2 ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบในวิทยุ โทรทัศน์ ในการดูหรือหนังสือนิทาน เป็นต้น

ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้น ตัวแบบนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

3. การแต่งพฤติกรรม

การแต่งพฤติกรรม หมายถึง การสร้างพฤติกรรมใหม่โดยวิธีการให้การเสริมแรงทางบวกต่อพฤติกรรมที่คาดหวังว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการ วิธีการแต่งพฤติกรรมนี้จัดว่าเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง ในการสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับบุคคลที่ยังไม่เคยมีพฤติกรรมดังกล่าวมาก่อน การชี้แนะ การชี้แนะเป็นการให้สิ่งเร้า ซึ่งอาจได้แก่ คำพูดหรือท่าทางแก่บุคคล เพื่อให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ต้องการ และเมื่อบุคคลนั้นได้แสดงพฤติกรรมตามที่ชี้แนะก็จะได้รับการเสริมแรงทางบวกทันที

4. วิธีการชี้แนะสามารถใช้เสริมสร้างพฤติกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย ตั้งแต่พฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองไปจนกระทั่งพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น

5. การลงโทษ การลงโทษ หมายถึง การที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ การลงโทษเป็นวิธีที่ควรนำมาใช้เพื่อลดหรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่

5.1 การลงโทษทางบวก คือ การให้บางสิ่งบางอย่างที่บุคคลไม่พึงพอใจ สิ่งที่บุคคลไม่พึงพอใจไม่จำเป็นต้องเป็นการตี หรือการตำหนิเท่านั้น

5.2 การลงโทษทางลบ คือ การทอดถอนบางสิ่งบางอย่างที่บุคคลพึงพอใจ วิธีการลงโทษที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่

5.2.1 การใช้เวลานอก คือ การนำเอาเด็กออกจากสภาพแวดล้อมที่เขาพึงพอใจไปสู่สภาพแวดล้อมที่ไม่พึงพอใจในระยะเวลาสั้น ๆ

5.2.2 การปรับสินไหม คือการไม่ให้สิ่งที่เด็กพึงพอใจ อาจจะเป็นการไม่ให้สิทธิพิเศษหรือโอกาสต่าง ๆ ที่เด็กพึงจะได้รับ

5.2.3 การตำหนิ เป็นลักษณะของการลงโทษที่ใช้คำพูดที่บอกให้รู้ว่า เด็กทำอะไรผิดแล้วเป็นผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นลดลง หรือระงับไปชั่วขณะหนึ่ง

นอกจากนี้ อรวรรณ ปินตา (2533 : 30 – 32) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบ สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยใช้รูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาของ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี และคณะเป็นหลักและปรับให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ

1.1 การที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของลักษณะนิสัยทางสังคมนั้น มีความรู้ความเข้าใจว่าควรจะมีพฤติกรรมอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้ตามที่รู้และเข้าใจ ดังนั้นจึงต้องมีการสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมแต่ละเรื่องและฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามที่รู้และเข้าใจอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นนิสัย

1.2 การสอนและฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมควรจะสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติได้

2. ลักษณะของรูปแบบ ตามหลักการดังกล่าว รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยทางสังคมประกอบด้วย

ก. กิจกรรมสอนมโนทัศน์ลักษณะนิสัยทางสังคม

ข. กิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม

2.1 เนื้อหา จะประกอบด้วยลักษณะนิสัยทางสังคม 6 เรื่อง คือ

1) มารยาทที่ดีงาม

2) ความมีระเบียบวินัย

3) ความรับผิดชอบ

4) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

5) ความอดทนในการรอคอย

6) ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

3. วิธีการและกิจกรรมในการสอนและฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม

3.1 วิธีการ

วิธีการที่จะช่วยพัฒนามโนทัศน์และลักษณะนิสัยทางสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการ มีดังนี้

ก. จัดให้มีการสอนเนื้อหาลักษณะนิสัยทางสังคม โดยสอนเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคุณค่าของลักษณะนิสัยในแต่ละเรื่อง รวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและเหมาะสม

ข. จัดให้มีการฝึกลักษณะนิสัยในเรื่องที่ได้เรียนรู้และมีความเข้าใจแล้ว โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3.2 กิจกรรม

นำเนื้อหาที่กำหนดไว้มาสร้างกิจกรรมซึ่งมี 2 ลักษณะคือ เป็นกิจกรรมสอนมนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม และกิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม

ก. กิจกรรมสอนมนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมใช้วิธีการสอนซึ่งมีลักษณะดังนี้

1) ใช้วิธีการสอนแบบอุปมาน (inductive method) เป็นหลัก คือ สอนจากส่วนย่อยหรือตัวอย่างไปหาทฤษฎีหรือหลักการ หรือใช้วิธีการอื่น ๆ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2) ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

3) เน้นการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้

สำหรับกระบวนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน

2) ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำหรือมีประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตามเป้าหมาย

3) ขั้นถาม – ตอบ เป็นการซักถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเกิดการเรียนรู้

4) ขั้นสรุป ครูและผู้เรียนประมวลความรู้ในขั้นกิจกรรมและขั้นถาม – ตอบ มาสรุปสาระสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

5) ขั้นประเมินผล ครูประเมินการเรียนรู้โดยใช้วิธีการซักถาม การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

ข. กิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยทางสังคม ยึดหลักสำคัญดังนี้

1) การฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมเรื่องใดก็ตาม ต้องอิงความรู้หรือมนทัศน์ลักษณะนิสัยทางสังคมในเรื่องนั้น คือ ครูสอนเด็กเรื่องอะไรก็ให้เด็กฝึกในเรื่องนั้น

2) ขั้นฝึกปฏิบัติ

3) ขั้นประเมินผล ซึ่งจะมีการให้แรงเสริม เช่น รางวัล หรือคำชมเชย ตลอดจนการให้คำแนะนำในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ และได้แนวทางในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

4. การประเมินผล

ในการประเมินผลการสอนมนทัศน์ลักษณะนิสัยทางสังคมและการฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมประเมินโดยใช้วิธีการดังนี้

1) ทดสอบมนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมโดยใช้แบบทดสอบ

2) สังเกตความร่วมมือและการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนในขณะสอนและฝึก

3) ประเมินลักษณะนิสัยทางสังคมของนักเรียนโดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กในสถานการณ์การเล่นที่กำหนดให้

สรุปได้ว่า วิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น มีวิธีการแยกย่อยที่หลากหลาย แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น โดยมากจะอยู่ในลักษณะของการประพัตติตนเป็นแบบอย่าง การสอนหรือบอกโดยตรง การสร้างความตระหนักให้เด็กเห็นคุณค่า รูปแบบของกิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก และใช้วิธีการปรับพฤติกรรม ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของครูผู้ทำการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

วอล์คเกอร์ และคนอื่น ๆ (Walker. 1999) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญของหลักสูตรระดับปฐมวัยที่ออกแบบเพื่อตอบสนองต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปัญญาเลิศ โดยการเตรียมความพร้อม เชื่อมโยงกับความมีวินัย โอกาสที่จะได้อยู่ในบริบทที่มีความแตกต่าง และการเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้และกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนการพัฒนาลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพอันชาญฉลาดของเด็กปัญญาเลิศ

นอร์ทเวส รีกัลนอล เอ็ดดูเคชั่น แล็บอราทอรี (Northwest Regional Education Laboratory. 1984) ได้ศึกษานักบุคลิก ลักษณะนิสัยของนักเรียน ในระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียน ระดับตำบล จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างครูกับนักเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะนิสัยของนักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่ม ตัวอย่าง 300 กลุ่มตัวอย่าง

ชาร์ลส (Charles. 1981 : 5031A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มพฤติกรรมที่เอื้อต่อการเข้าสังคมของเด็กโดยการฝึกพฤติกรรมดังกล่าว 4 อย่าง คือ การยิ้ม การแบ่งปัน การสัมผัส และการยกย่องชมเชยให้กับเด็กปฐมวัย 4 คน ที่มีข้อบกพร่องในการเข้าสังคม เด็กเหล่านี้จะได้รับการฝึกโดยวิธีการต่าง ๆ คือ การสอน (ทางวาจา) ของครู การใช้ตัวแบบและการให้คำยกย่องชมเชย ผลการฝึก พบว่า (1) เด็กทั้งหมดประสบความสำเร็จในพฤติกรรมที่ได้รับการฝึก (2) เด็กนำพฤติกรรมดังกล่าวไปใช้ในสถานการณ์อื่น (3) หลังจากการฝึก 4 สัปดาห์ เด็กทั้งหมดมีพฤติกรรม การยิ้ม แบ่งปัน และสัมผัสสูงขึ้น (4) ขณะที่เด็กเล่นอิสระอยู่ในสถานการณ์ที่กำหนด การอยู่หรือไม่อยู่ของผู้ดูแลเด็กมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งหมดในด้านอัตราการนำพฤติกรรมที่ฝึกไปใช้

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ใช้ในกลุ่มวิธีการรวมตัวกับเด็กอื่นให้เป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาทีเป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตได้บันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมความช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

งานวิจัยภายในประเทศ

มนตรี วงระคร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า พฤติกรรมที่ครูได้ปฏิบัติ มากที่สุด คือ มีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน กิริยามารยาทเรียบร้อย ใช้คำพูดที่สุภาพ พูดคุย กับนักเรียนอย่างเป็นกันเอง เอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีความกระตือรือร้น ตั้งใจสอน วิจารณ์ผลงานของนักเรียน แนะนำแนวทางในการทำกิจกรรม บอกแนวทางในการแก้ไขข้อ บกพร่องเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน และวิธีการเพียงเล็กน้อยแล้วให้นักเรียนคิดวิธีการกระทำต่อไป ครูพูดคำว่า ดี ดีมาก เก่ง เก่งมาก ถูกต้องกับนักเรียน

จรัญ ธนมิตร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของนักเรียนชั้น ป. 5 ที่ เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการกับนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ในจังหวัดระนอง โดยทำการศึกษาเด็กนักเรียน จำนวน 142 คน พบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมในรูปแบบที่นักเรียนเป็นผู้ ดำเนินการมีค่าเฉลี่ยหลังสอนสูงกว่ารูปแบบที่ครูเป็นผู้ดำเนินการในทุกเรื่อง ซึ่งกิจกรรมหลักที่กำหนด คือ มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของนักเรียนโดยเลือกใช้สื่อกระตุ้น คือ นิทาน กรณียตัวอย่าง และ คำขวัญ

อรรธรณ ปินตา (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก รูปแบบ คือ การจัดกิจกรรมการสอนให้นักเรียนเกิด ความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝัง และจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนได้ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นเด็กเล็กที่บูรณาการกิจกรรมการสอนและฝึกลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบ มีคะแนนนิเทศน์ เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 58 – 56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของ เพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี จำนวน 34 คน การเก็บรวบรวม ข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัดโดยใช้เทคนิคทางสังคม (Sociometric Techniques) ส่วนพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยวัดจากการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ครั้งละ 10 นาที 5 ครั้ง รวม 50 นาที ในการสังเกตจะใช้เวลาในช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระเข้าและบ่าย และเวลาที่เด็ก เล่นหรือพักช่วงเช้านก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ผลการศึกษา พบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กเป็นผู้ริเริ่มเอง และจาก การวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ เมื่อมีการส่งเสริม โดยการจัด กิจกรรมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมุติ การฟังนิทานที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ และการจัดกิจกรรมการเล่นที่ เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์หรือมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เช่น การเล่นเกม การเล่นตามมุมเล่นต่าง ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 รวมทั้งหมด 479 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้ตารางสำเร็จรูป สำหรับหาขนาดตัวอย่างประชากรตามสูตรของ Krejcie และ Morgan (นิภา ศรีไพโรจน์. 2543 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. 1970 : 608) เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างประชากร ณ ระดับความมีนัยสำคัญ 0.5 มีความคลาดเคลื่อนเป็น 5% ได้ขนาดตัวอย่างประชากร 214 คน
2. สืบรายชื่อและจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ได้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จำนวน 13 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ มีโรงเรียนทั้งหมด 479 โรงเรียน
3. สุ่มรายชื่อโรงเรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random

sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อโรงเรียน โดยสุ่มกระจายทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 โรงเรียน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่ออำเภอและกิ่งอำเภอใน สังกัด สปจ. นนทบุรี	จำนวนโรงเรียน		จำนวนครู
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
อำเภอเมืองนนทบุรี	58	26	26
อำเภอเสนา	46	21	21
อำเภอไผ่สีสุก	36	16	16
อำเภอบางบัว	34	15	15
อำเภอบึงกาฬ	51	22	22
อำเภอโพธิ์สีสุก	59	27	27
อำเภอศรีเชียงใหม่	21	9	9
อำเภอสว่าง	20	9	9
อำเภอพรเจริญ	21	9	9
อำเภอปากคาด	18	8	8
อำเภอบึงโขงหลง	18	8	8
อำเภอศรีวิไล	15	7	7
อำเภอบึงคล้า	11	5	5
กิ่งอำเภอสระใคร	17	8	8
กิ่งอำเภอรัตนวาปี	24	11	11
กิ่งอำเภอเฝ้าไร่	21	9	9
กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก	9	4	4
รวม	479	214	214

4. สุ่มครูปฐมวัยในโรงเรียนตามข้อ 3 โรงเรียนละ 1 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาเลือกได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 214 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 4 ระดับ (Rating Scale) เกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นและวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองคาย ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะนิสัย 6 ด้าน และ วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 4 ลักษณะ

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย 6 ด้าน ได้แก่

1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย 4 ลักษณะ ได้แก่

1. คำพูด
2. กิริยา ท่าทาง
3. กิจกรรม
4. รางวัล

ส่วนประกอบของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่องการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น เป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคยพบ พบนาน ๆ ครั้ง ค่อนข้างบ่อย และพบทุกครั้ง/เกือบทุกครั้ง โดยแยกเป็นลักษณะนิสัย 6 ด้าน ต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี	จำนวน 5 ข้อ
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ	จำนวน 5 ข้อ
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง	จำนวน 5 ข้อ
4. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	จำนวน 5 ข้อ
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	จำนวน 5 ข้อ
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคยใช้ นาน ๆ ครั้ง ค่อนข้างบ่อย และใช้ทุกครั้ง/เกือบทุกครั้ง วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. คำพูด	จำนวน 5 ข้อ
2. กิริยา ท่าทาง	จำนวน 5 ข้อ
3. กิจกรรม	จำนวน 5 ข้อ
4. รางวัล	จำนวน 5 ข้อ

การให้คะแนนและการแปลความหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ไม่เคยพบ	หมายถึง	ครูปฐมวัย ไม่เคยพบ ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้เลย
พบนาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ครูปฐมวัยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง
ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง	ครูปฐมวัยเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย
พบทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	หมายถึง	ครูปฐมวัยเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอนในปีการศึกษา 2545 นี้ อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง

การแปลความหมายคะแนน

ไม่เคยพบ	คะแนนระหว่าง 0.01 – 0.49 หมายถึง ระดับที่พบเห็นน้อยที่สุด
พบนาน ๆ ครั้ง	คะแนนระหว่าง 0.50 – 1.49 หมายถึง ระดับที่พบเห็นน้อย
ค่อนข้างบ่อย	คะแนนระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับที่พบเห็นมาก
พบทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	คะแนนระหว่าง 2.50 – 3.00 หมายถึง ระดับที่พบเห็นมากที่สุด

เกณฑ์การพิจารณา ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ไม่เคยใช้	หมายถึง	ครูปฐมวัย ไม่เคยใช้ วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้เลย
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอนในปี การศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง
ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง	ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอนในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย
ใช้ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	หมายถึง	ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอนในปีการศึกษา 2545 นี้ อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง

การแปลความหมายคะแนน

ไม่เคยใช้	คะแนนระหว่าง 0.01 – 0.49 หมายถึง ระดับที่ใช้น้อยที่สุด
นาน ๆ ครั้ง	คะแนนระหว่าง 0.50 – 1.49 หมายถึง ระดับที่ใช้น้อย
ค่อนข้างบ่อย	คะแนนระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับที่ใช้มาก

ใช้ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง คะแนนระหว่าง 2.50 – 3.00 หมายถึง ระดับที่ใช้มากที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการเด็ก ทฤษฎีพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย บทบาทหน้าที่ครู และการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม เรื่องการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดย เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็น ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิกาศึกษา ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น เป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 25 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์ดร.สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ อาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเลย อาจารย์ดำรงรัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษาพิเศษสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี อาจารย์จกมล คำมี อาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเลย ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโครงสร้าง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) การสื่อความหมาย ความเหมาะสมในการนำไปใช้ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 ในทุกข้อ จึงถือว่าใช้ได้

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีการแจกแจงค่าที่ โดยใช้เทคนิค 25 % ของเอ็ดเวิร์ด แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าที่มากกว่า 2.306 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถามฉบับจริง ได้แบบสอบถามลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำนวน 30 ข้อ และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 ข้อ รวม 50 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ส่วนที่เป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และส่วนที่เป็นวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 ซึ่งมีค่าสูงนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือออกจากบัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

พร้อมทั้งนำแบบสอบถามให้ผู้บริหารในโรงเรียนพิจารณาเลือกครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่จะตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง และส่งทางไปรษณีย์

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 192 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.72 นำไปทำการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Socials Sciences) โดยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. แจกแจงคำถามจำแนกตามตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาร้อยละ หาค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดกลุ่มในแต่ละหมวดตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- คะแนนระหว่าง 0.01 – 0.49 หมายถึง ระดับที่พบน้อยที่สุด
- คะแนนระหว่าง 0.50 – 1.49 หมายถึง ระดับที่พบน้อย
- คะแนนระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับที่พบเห็นมาก
- คะแนนระหว่าง 2.50 – 3.00 หมายถึง ระดับที่พบเห็นมากที่สุด

ตอนที่ 3 วิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดกลุ่มในแต่ละหมวดตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- คะแนนระหว่าง 0.01 – 0.49 หมายถึง ระดับที่ใช้น้อยที่สุด
- คะแนนระหว่าง 0.50 – 1.49 หมายถึง ระดับที่ใช้น้อย
- คะแนนระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับที่ใช้มาก
- คะแนนระหว่าง 2.50 – 3.00 หมายถึง ระดับที่ใช้มากที่สุด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นและวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

5. ในกรณีพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD. (Fisher 's Least Significant Different)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 118)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) (วิทยุฯ วิทยาลัยฯ. 2540 : 202)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
 N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แทนการกระจายโดยเฉลี่ยของข้อมูล (วิทยุฯ วิทยาลัยฯ. 2540 : 203)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
 $\sum X$ แทน ผลบวกของคะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามวิธีที่ครูใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามวิธีที่ครูใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญญโณนนตพงษ์. 2521 : 299)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

2.3 คำอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีการแจกแจงค่าที่ใช้สถิติ t - test ทดสอบคะแนนของกลุ่มสูงกับคะแนนของกลุ่มต่ำ ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (บุญเชิด ภิญญโณนนตพงษ์. 2545 : 167)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ $\bar{X}_H$ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนคนของกลุ่มสูง

N_L แทน จำนวนคนของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง

S_L^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ

3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้วิธีของ LSD. (Fisher ' s Least Significant Different) (ชัชวาล เรืองประพันธ์. 2541 : 345)

$$LSD. = t_{\frac{\alpha}{2}} \sqrt{MSE \left(\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right)}$$

เมื่อ n_i, n_j แทน ขนาดของสิ่งทดลองที่ i และ j

$$\frac{t_{\alpha}}{2} \quad \text{แทน ค่าของการแจกแจงแบบ t}$$

MSE แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนจากตาราง
วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

3.2 เปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน และ วุฒิการศึกษา โดยใช้ t-test แบบ Independence (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 101)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าการแจกแจง t
 $\bar{X}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 $\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
 n_1 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3.3 เปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม อายุและประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยใช้ F – test แบบ one way ANOVA (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 235)

$$F = \frac{MS'_b}{MS'_w}$$

เมื่อ F เป็น ค่าที่จะใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ F
 MS'_b เป็น ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม
 MS'_w เป็น ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ในจังหวัดหนองคาย” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน จำนวนครูกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
SD.	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t – Distribution
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F – Distribution
Sig	แทน ค่านัยสำคัญ (Significance) ของการทดสอบแบบ 2 ทาง
p	แทน ความน่าจะเป็นหรือโอกาส
Mean Difference	แทน ผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่ม
Std. Error	แทน ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ย (Standard Error Difference)
df	แทน ระดับชั้นความเป็นอิสระ
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้า ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความถี่และร้อยละสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปร ระดับชั้น ที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

ตอนที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำ แบบสอบถามมาแจกแจงและหาค่าร้อยละ จำแนกตามระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ในการสอนระดับปฐมวัย ได้แสดงไว้ในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ
วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ระดับชั้นที่สอน</u>		
อนุบาลปีที่ 1	72	37.50
อนุบาลปีที่ 2	103	53.65
อนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2	17	8.85
รวม	192	100
<u>อายุ</u>		
21 – 30 ปี	33	17.19
31 – 40 ปี	52	27.08
41 – 50 ปี	88	45.83
51 ปีขึ้นไป	15	7.81
ไม่ตอบ	4	2.08
รวม	192	100
<u>วุฒิทางการศึกษา</u>		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	20.83
ปริญญาตรี	149	77.60
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
ไม่ตอบ	3	1.56
รวม	192	100
<u>ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย</u>		
1 – 3 ปี	56	29.17
4 – 6 ปี	52	27.08
7 – 9 ปี	25	13.02
10 ปีขึ้นไป	54	28.13
ไม่ตอบ	-	-
รวม	192	100

ผลการวิเคราะห์ ตาราง 2 พบว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 192 คน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 53.65 รองลงมาคือครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 37.50 และเป็นครูผู้สอนทั้งชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 8.85 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.83 มีอายุ 41 – 50 ปี รองลงมา

ร้อยละ 27.08 มีอายุ 31 – 40 ปี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.60 มีวุฒิปริญญาตรี และจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.17 มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยจำนวน 1 – 3 ปี รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยจำนวน 10 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยจำนวน 4 – 6 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยจำนวน 7 – 9 ปี ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ในตอนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น มาหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุขนิสัยที่ดี	1.88	.67	มาก
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ	1.95	.61	มาก
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง	1.90	.65	มาก
4. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	1.83	.65	มาก
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	2.11	.62	มาก
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1.82	.67	มาก
รวม	1.92	.65	มาก

ผลการวิเคราะห์ตาราง 3 พบว่า ครูในกลุ่มตัวอย่างประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.92$) และประเมินรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ในตอนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย มาหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. คำพูด	2.56	.54	มากที่สุด
2. กิริยา ท่าทาง	2.55	.53	มากที่สุด
3. กิจกรรม	2.29	.61	มาก
4. รางวัล	2.17	.80	มาก
รวม	2.39	.65	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 4 พบว่า ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.39$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด และกิริยา ท่าทาง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน ด้านกิจกรรม และรางวัล อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

4.1 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน โดยรวมและแยกเป็นรายด้านมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t -test ทดสอบ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	ระดับชั้น		Df	t	p
		อนุบาล1	อนุบาล2			
1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสัยที่ดี	$\bar{X}$	1.81	1.93	736	-2.40*	.002
	SD.	0.71	0.66			
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	1.88	2.00	742	-2.71*	.001
	SD.	0.63	0.59			
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง	$\bar{X}$	1.80	1.95	746	-3.27*	.000
	SD.	0.66	0.63			
4. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	1.75	1.88	729	-2.81*	.000
	SD.	0.67	0.62			
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	$\bar{X}$	2.07	2.15	797	-1.95*	.001
	SD.	0.59	0.62			
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	$\bar{X}$	1.78	1.86	713	-1.83*	.000
	SD.	0.72	0.64			
รวม	$\bar{X}$	1.85	1.96	4462	-6.02*	.000
	SD.	0.67	0.63			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า ครูที่สอนระดับชั้นต่างกันพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -6.02^*$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

4.2 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามอายุ โดยรวมและแยกเป็นรายด้านมาเปรียบเทียบกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามอายุของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย	ค่า	อายุ				df	F	p
		21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51 ปี ขึ้นไป			
1. มารยาทและสุนิสัยที่ดี	$\bar{X}$	1.87	1.80	1.89	1.95	936	1.34	.233
	SD.	0.64	0.73	0.65	0.63			
2. มีวินัยและความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	1.79	1.94	1.99	2.07	936	5.31*	.001
	SD.	0.58	0.64	0.61	0.58			
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	$\bar{X}$	1.85	1.82	1.93	2.01	936	2.71*	.044
	SD.	0.62	0.60	0.69	0.69			
4. สนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	1.82	1.75	1.88	1.85	936	2.36	.070
	SD.	0.59	0.68	0.65	0.63			
5. รู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	$\bar{X}$	2.02	2.04	2.15	2.29	936	4.87*	.002
	SD.	0.55	0.61	0.64	0.56			
6. จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	$\bar{X}$	1.76	1.77	1.85	1.93	936	2.04	.107
	SD.	0.65	0.67	0.67	0.66			
รวม	$\bar{X}$	1.85	1.85	1.95	2.02	5636	13.81*	.000
	SD.	0.61	0.66	0.66	0.64			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตามอายุของครูผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 13.81^*$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD. (Fisher's Least – Significant Different) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 - 11

ตาราง 7 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.15*	-.20*	-.28*
31 – 40 ปี		-	-.05	-.13
41 – 50 ปี			-	-.08
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 พบว่า ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ที่ครูพบเห็น ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.15* ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.20* และครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.28* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความมั่นใจในตนเอง จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.03	-.08	-.16
31 – 40 ปี		-	-.11*	-.19*
41 – 50 ปี			-	-.08
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความมั่นใจในตนเอง ระหว่างครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.11* และครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.19* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.08	-.06	-.03
31 – 40 ปี		-	-.13*	-.11
41 – 50 ปี			-	.03
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ
41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.13^*$ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.02	-.12*	-.27*
31 – 40 ปี		-	-.10*	-.25*
41 – 50 ปี			-	.15
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 10 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน
ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ
41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.12^*$ และครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51
ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.27^*$ ครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี
มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.10^*$ และครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่า
คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.25^*$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่า
คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	.06	-.09*	-.17*
31 – 40 ปี		-	-.09*	-.17*
41 – 50 ปี			-	-.07*
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.09^*$ และครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.17^*$ ครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.09^*$ และครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.17^*$ และครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.07^*$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตาม วุฒิการศึกษาของครูผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน มาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t -test ทดสอบ ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	วุฒิการศึกษา		df	t	p
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี			
1. มารยาทและสุนิสาที่ดี	$\bar{X}$	1.90	1.87	943	0.64	.801
	SD.	0.66	0.68			
2. มีวินัยและความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	2.11	1.91	943	4.07*	.957
	SD.	0.60	0.61			
3. มีความเชื่อมั่นใน ตนเอง	$\bar{X}$	2.06	1.85	943	3.92*	.525
	SD.	0.67	0.64			
4. สนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	1.93	1.81	943	2.40*	.159
	SD.	0.65	0.64			
5. รู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	$\bar{X}$	2.30	2.07	287	4.37*	.000
	SD.	0.67	0.59			
6. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	$\bar{X}$	1.96	1.78	325	3.36*	.001
	SD.	0.64	0.67			
รวม	$\bar{X}$	2.04	1.88	5668	7.56*	.306
	SD.	0.66	0.65			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 7.56 *$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสาที่ดีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	ประสบการณ์				df	F	p
		1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป			
1. มารยาทและสุนิสาที่ดี	$\bar{X}$	1.90	1.81	2.02	1.86	931	2.80*	.039
	SD.	0.66	0.71	0.67	0.66			
2. มีวินัยและความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	1.93	1.87	2.06	1.97	931	3.27*	.021
	SD.	0.56	0.66	0.63	0.59			
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	$\bar{X}$	1.87	1.89	1.90	1.91	931	0.19	.905
	SD.	0.61	0.71	0.69	0.64			
4. สนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	1.81	1.84	1.91	1.80	931	0.89	.444
	SD.	0.62	0.73	0.65	0.60			
5. รู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	$\bar{X}$	2.10	2.05	2.26	2.13	931	3.10*	.026
	SD.	0.62	0.67	0.57	0.58			
6. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	$\bar{X}$	1.79	1.76	1.87	1.87	931	1.38	.247
	SD.	0.69	0.69	0.65	0.64			
รวม	$\bar{X}$	1.90	1.87	2.00	1.92	5606	7.34*	.000
	SD.	0.63	0.70	0.66	0.63			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 13 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยของครูผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 7.34^*$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสาที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนลักษณะนิสัยที่แสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD. (Fisher's Least – Significant Different) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 14 – 17

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น
ด้านลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสัยที่ดี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย
เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป
1 – 3 ปี	-	.09	-.12	.03
4 – 6 ปี		-	-.21*	-.06
7 – 9 ปี			-	.15*
10 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิสัยที่ดี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ระหว่างกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 4 – 6 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 – 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.21* และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี กับกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ .15* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ รายคู่ อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น
ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน
ระดับปฐมวัย เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป
1 – 3 ปี	-	.06	-.14*	-.04
4 – 6 ปี		-	-.20*	-.10
7 – 9 ปี			-	-.09
10 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 15 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้าน ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ระหว่างกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 1 - 3 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 – 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.14* และ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 4 - 6 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.20* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มครูที่มีประสบการณ์รายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็ก รู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป
1 – 3 ปี	-	.05	-.16*	-.03
4 – 6 ปี		-	-.20*	-.07
7 – 9 ปี			-	.13
10 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 16 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น ด้านลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็ก รู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ระหว่างกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 1 - 3 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.16* และ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 4 - 6 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.20* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ รายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป
1 – 3 ปี	-	.03	-.11*	-.02
4 – 6 ปี		-	-.10*	-.05*
7 – 9 ปี			-	-.08*
10 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 17 พบว่า ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ระหว่างกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 1 - 3 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.11* และ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 4 - 6 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.10* กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 4 - 6 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.05* และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 7 - 9 ปี กับ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.08* โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

5.1 การวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยจำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน โดยรวมและแยกเป็นรายด้านมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t - test ทดสอบ ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็น รายด้านจำแนกตามระดับชั้นที่สอน

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย	ค่า	ระดับชั้น		df	t	p
		อนุบาล 1	อนุบาล 2			
1. คำพูด	$\bar{X}$	2.56	2.59	873	-0.88	.277
	SD.	0.54	0.53			
2. กิริยา ท่าทาง	$\bar{X}$	2.56	2.55	873	0.37	.333
	SD.	0.52	0.54			
3. กิจกรรม	$\bar{X}$	2.32	2.26	873	1.35	.107
	SD.	0.62	0.60			
4. รางวัล	$\bar{X}$	2.17	2.19	873	-0.35	.457
	SD.	0.78	0.80			
รวม	$\bar{X}$	2.40	2.40	3498	0.22	.830
	SD.	0.65	0.65			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 18 พบว่า ครูที่สอนระดับชั้นต่างกันใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน

5.2 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยจำแนกตามอายุ โดยรวมและแยกเป็นรายด้านมาเปรียบเทียบกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็นรายด้าน จำแนกตาม อายุ

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	อายุ				df	F	p
		20-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	50 ปีขึ้นไป			
1. คำพูด	$\bar{X}$	2.41	2.57	2.59	2.68	936	6.37*	.000
	SD.	0.57	0.54	0.52	0.50			
2. กิริยา ท่าทาง	$\bar{X}$	2.41	2.54	2.59	2.64	936	5.31*	.001
	SD.	0.57	0.52	0.52	0.51			
3. กิจกรรม	$\bar{X}$	2.16	2.35	2.26	2.55	936	7.87*	.000
	SD.	0.65	0.61	0.59	0.62			
4. รางวัล	$\bar{X}$	2.07	2.20	2.18	2.25	936	1.31	.269
	SD.	0.85	0.80	0.78	0.76			
รวม	$\bar{X}$	2.26	2.41	2.40	2.53	3756	13.98*	.000
	SD.	0.69	0.64	0.64	0.63			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 19 พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 13.979^*$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง และกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านรางวัล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงศึกษาเป็นรายคู่โดยวิธี LSD. (Fisher's Least – Significant Different) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 20 – 23

ตาราง 20 การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ด้านคำพูด จำแนกตาม อายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.17*	-.18*	-.27*
31 – 40 ปี		-	-.02	-.11
41 – 50 ปี			-	-.09
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 20 พบว่า วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยด้านคำพูด ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.17* ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.18* และครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.27* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
ด้านกิริยาท่าทาง จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.13*	-.18*	-.23*
31 – 40 ปี		-	-.05	-.10
41 – 50 ปี			-	-.05
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 21 พบว่า วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยด้านกิริยา ท่าทาง ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.13* ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.18* และครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.23* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 22 การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
ด้านกิจกรรม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	-.18*	-.09	-.38*
31 – 40 ปี		-	.08	-.20*
41 – 50 ปี			-	-.29*
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 22 พบว่า วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยด้านกิจกรรม จำแนกตามอายุของครูผู้สอน ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ -.18*

ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.38^*$ ครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.20^*$ และครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.29^*$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 การทดสอบความแตกต่างของวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
21 – 30 ปี	-	$-.15^*$	$-.14^*$	$-.27^*$
31 – 40 ปี		-	.08	$-.12^*$
41 – 50 ปี			-	$-.13^*$
51 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 23 พบว่า วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวม ระหว่างครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.15^*$ ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.14^*$ ครูกลุ่มอายุ 21 – 30 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.27^*$ ครูกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.12^*$ และครูกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กับครูกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ $-.13^*$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูกลุ่มอายุรายคู่อื่น ๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยรวมและแยกเป็นรายด้านมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t – test ทดสอบ ดังแสดงในตาราง 24

ตาราง 24 การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็นรายด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	วุฒิการศึกษา		df	t	p
		ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี			
1. คำพูด	$\bar{X}$	2.60	2.55	943	1.17	.190
	SD.	0.53	0.54			
2. กิริยา ท่าทาง	$\bar{X}$	2.60	2.53	943	1.46	.180
	SD.	0.53	0.53			
3. กิจกรรม	$\bar{X}$	2.31	2.29	943	0.36	.421
	SD.	0.59	0.62			
4. รางวัล	$\bar{X}$	2.25	2.15	943	1.53	.962
	SD.	0.77	0.80			
รวม	$\bar{X}$	2.44	2.38	3778	2.19*	.029
	SD.	0.63	0.65			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 24 พบว่า ครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.19^*$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน

5.4 การวิเคราะห์ตอนนี ผู้วิจัยได้นำคะแนนวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังแสดงในตาราง 25

ตาราง 25 การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและ แยกเป็นรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่า	ประสบการณ์				df	F	p
		1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป			
1. ด้านคำพูด	$\bar{X}$	2.55	2.59	2.57	2.54	931	0.36	.783
	SD.	0.55	0.52	0.51	0.54			
2. ด้านกิริยา ท่าทาง	$\bar{X}$	2.50	2.58	2.58	2.55	931	1.11	.346
	SD.	0.54	0.52	0.50	0.55			
3. กิจกรรม	$\bar{X}$	2.30	2.30	2.26	2.28	931	0.18	.907
	SD.	0.62	0.63	0.61	0.60			
4. รางวัล	$\bar{X}$	2.13	2.16	2.21	2.22	931	0.59	.620
	SD.	0.82	0.82	0.79	0.75			
รวม	$\bar{X}$	2.37	2.41	2.41	2.40	3736	0.59	.624
	SD.	0.66	0.66	0.63	0.63			

ผลการวิเคราะห์ตาราง 25 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 1 – 3 ปี , 4 – 6 ปี 7 – 9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” มุ่งศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นใน 6 ด้าน คือ ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนิษยัตี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ คำพูด กิริยาท่าทาง กิจกรรม และรางวัล

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น
2. เพื่อศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตามระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย
4. เพื่อเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กแต่ละคนที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูที่สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 รวมทั้งหมด 479 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูที่สอนในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จากโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-6 ปี และกำลังอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จากการสุ่มรายชื่อโรงเรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อโรงเรียน โดยสุ่มกระจายทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 โรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาเลือกได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 214 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ (Rating Scale) เกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นและวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประเภทเลือกตอบ (Check List) จำนวน 4 ข้อ คือ ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิต่างการศึกษา และ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

ตอนที่ 2 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น เป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

ตอนที่ 3 วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือออกจากบัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

พร้อมทั้งนำแบบสอบถามให้ผู้บริหารในโรงเรียนพิจารณาเลือกครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่จะตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีแจกและรับแบบสอบถามด้วยตัวเอง และส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 192 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.72

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เครื่องมือโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Socials Sciences) Version 10.0 for Window และใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. คำนวณหาค่าร้อยละสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

คือ

2.1 ทหาระดับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้านคือ ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่ารู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการ และมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

2.2 ทหาระดับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน คือ คำพูด กิริยา ท่าทาง กิจกรรม และรางวัล

3. ใช้ค่าสถิติพื้นฐานค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าที (t – test Independence) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ย 2 กลุ่ม และใช้ค่าความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (one way ANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม ในกรณีพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD. (Fisher 's Least Significant Different) ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

3.2 เปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นและวิธีสร้างเสริม ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของครู

1.1 ระดับชั้นที่สอน ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน แบ่งเป็น ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 53.65 และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 รวมกัน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85

1.2 อายุ ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน แบ่งเป็น อายุ 21 – 30 ปี มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 17.19 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 27.08 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 45.83 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.81

1.3 วุฒิทางการศึกษา ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน แบ่งเป็น ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 ปริญญาตรี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 77.60

1.4 ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน แบ่งเป็น ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 1 – 3 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 4 – 6 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 27.08 ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 7 – 9 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.02 และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 51 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 28.13

2. ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น พบว่า ระดับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมากในทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้ดังนี้ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ($\bar{X} = 2.11$) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 1.95$) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 1.89$) ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุขนิสัยที่ดี ($\bar{X} = 1.88$) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ($\bar{X} = 1.83$) และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 1.82$)

3. วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ระดับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด และกิริยาท่าทาง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.56$) ($\bar{X} = 2.55$) ส่วนด้านกิจกรรมและรางวัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.29$) ($\bar{X} = 2.17$) ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น จำแนกตาม ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย พบว่า

4.1 ครูที่สอนในระดับชั้นต่างกัน พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

4.2 ครูที่มีอายุแตกต่างกัน พบเห็น ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัย

ที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ อายุ 21 – 30 ปี แตกต่างกับอายุ 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง อายุ 21 – 30 ปี แตกต่างกับอายุ 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร อายุ 31 – 40 ปี แตกต่างกับอายุ 41 – 50 ปี

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ อายุ 21 – 30 ปี แตกต่างกับอายุ 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป, อายุ 31 – 40 ปี แตกต่างกับอายุ 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป, และอายุ 41 – 50 ปี แตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

4.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย แตกต่างกัน พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรียภาพที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า

ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรียภาพที่ดี ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 4 – 6 ปี แตกต่างกับ 7 – 9 ปี และ 7 – 9 ปี แตกต่างกับ 10 ปี ขึ้นไป

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 1 – 3 ปี แตกต่างกับ 7 – 9 ปี และ 4 – 6 ปี แตกต่างกับ 7 – 9 ปี

ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย 1 – 3 ปี แตกต่างกับ 7 – 9 ปี และ 4 – 6 ปี แตกต่างกับ 7 – 9 ปี

5. การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย พบว่า

5.1 ครูที่สอนในระดับชั้นต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทุกด้าน

5.2 ครูที่มีอายุแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง และกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า

ด้านคำพูด อายุ 21 – 30 ปีแตกต่างกับอายุ 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

ด้านกิริยา ท่าทาง อายุ 21 – 30 ปี แตกต่างกับอายุ 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

ด้านกิจกรรม อายุ 21 – 30 ปี แตกต่างกับอายุ 31 – 40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป
อายุ 31 – 40 ปีแตกต่างกับ อายุ 51 ปีขึ้นไป และอายุ 41 – 50 ปีแตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

5.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน

5.4 ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในจังหวัดหนองคายเห็นว่าเด็กปฐมวัยแสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน คือ ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนทรีย์ที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า อยู่ในระดับมากในทุกด้าน

ผลจากการศึกษาค้นคว้าเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า เด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคายอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียดจากสภาพการณ์ของการเร่งเรียนเขียนอ่าน ไม่ต้องกังวลจากการหาโรงเรียนเพราะโดยสภาพแล้วเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคายจะเข้าเรียนในโรงเรียนประจำหมู่บ้านซึ่งทางโรงเรียนก็จะแบ่งเขตบริการรับผิดชอบ โดยในแต่ละปีก็จะสำรวจเด็กปฐมวัยที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนตามเขตบริการที่ได้รับมอบหมายซึ่งเด็กปฐมวัยที่รับเข้ามาเรียนนั้นเป็นเด็กในหมู่บ้านเดียวกันและส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่เคยผ่านศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเด็กจะมีความคุ้นเคยกันและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันดีเป็นปกติ นอกจากเด็กไม่ได้อยู่ในภาวะความเครียดแล้วยังได้อยู่ในสังคมที่เอื้ออาทรต่อกันตามสภาพของท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันสูง ไม่ได้อยู่ในสังคมของการแข่งขัน รีบเร่ง เคร่งเครียด เมื่อเด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนก็ให้เห็นแบบอย่างของการปฏิบัติตนของครูทั้งทางคำพูด กิริยาท่าทางที่แสดงออก ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ขณะอยู่โรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในจังหวัดหนองคายนั้นโดยมากจะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยโดยตรงได้รับการคัดเลือกโดยผ่านกระบวนการทั้งการสอบด้านวิชาการและการสอบสัมภาษณ์เพื่อดูบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยครูผู้สอน ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของคณะกรรมการ ได้ร่วมกันกำหนดคุณสมบัติของครูปฐมวัย โดยเฉพาะ ครูปฐมวัยนั้นต้องพูดจาไพเราะอ่อนหวาน นอบน้อม มีความอดทนสูง รู้จักเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสม มีบุคลิกที่อบอุ่น และอีกส่วนหนึ่งที่เป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาดำกว่าปริญญาตรีก็จะเป็นครูที่มีอายุและประสบการณ์ที่ยาวนานในการสอนระดับปฐมวัยในโรงเรียน จึงทำให้รู้และเข้าใจ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกด้านรวมทั้งวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อได้ครูซึ่งเป็นตัวแบบที่ดี ประกอบกับคุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 6 ปีนั้นเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตในทุกด้าน เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งแปลกใหม่ นำเรียนรู้และนำตื่นเต้น เมื่อเด็กได้พบกับสิ่งแวดล้อมที่พึงพอใจและมีความสุขเด็กจะสามารถพัฒนาตนเองจากลักษณะตามธรรมชาติของเด็กที่เด็กความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอยากรู้อยากเห็นกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เรียนรู้จากการเล่น เรียนรู้มารยาทและสุขนิสัยที่ดี เรียนรู้ความรับผิดชอบและความมีวินัย เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมกลุ่มเพื่อนและครูได้อย่างมีความสุขจึงปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมเพื่อนและครูยอมรับ ทำให้เด็กอยู่ในสังคมกลุ่มเพื่อนและครูได้อย่างมีความสุขแล้วเด็กก็จะมองโลกในแง่ดีและพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้ในที่สุด

นอกจากการที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว เมื่อเด็กได้พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของคนในสังคมอาจเป็นเพื่อนหรือตัวแบบอื่นที่เด็กชื่นชมเด็กจะสังเกตการแสดงพฤติกรรมออกมาโดยเฉพาะเด็กวัยนี้เป็นวัยแห่งการเรียนรู้แบบ มีคุณครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอยู่ในสถานการณ์ที่มีเด็กแสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ออกมาแล้วได้รับการตอบสนองที่พึงพอใจจากครูอาจจะเป็นทางด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง ได้รับการจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ และในรูปแบบของรางวัลเมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นโดยตัวแบบและควบคู่ไปกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ประกอบกับกระแสของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข การเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจึงให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบกับการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์กับเด็กในชั้นเรียน ทำให้ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยพบเห็นอยู่ในระดับที่พบมาก

2. วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด และกิริยา ท่าทาง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกิจกรรมและรางวัลอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ เพราะครูผู้สอนระดับปฐมวัยเห็นว่า โดยธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่ว่่านอนนอนง่าย จึงเป็นช่วงที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กเพราะสามารถทำได้และทำได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ ดังภาษิตที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” (มุสตี กุฏอินทร์. 2526 : 45 – 46) และในเด็กปฐมวัยนี้ครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลกับเด็กมากและเด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ของแต่ละวันอยู่ที่โรงเรียน ดังนั้นครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมจิตใจและสติปัญญา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่เด็กจะเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมนั้นตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้นมนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจ และปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ” เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วครูในฐานะที่เป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยจึงต้องใช้วิธีต่าง ๆ ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เนื่องจากลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยการท่องจำหรือการฝึกเพียงครั้งเดียว ดังนั้นครูจึงใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยในรูปแบบต่าง ๆ หลายวิธี ทั้งทางด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง กิจกรรม และรางวัล ประกอบกัน

โดยการใช้คำพูดและกิริยาท่าทางอยู่ในระดับใช้มากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะการใช้คำพูด และกิริยาท่าทางนั้น ง่ายต่อความเข้าใจของเด็กและสะดวกในการใช้ ครูไม่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบเลย และสามารถใช้ได้ทันทีที่เด็กแสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ จากการที่คำพูดเป็นสิ่งที่เด็กปฐมวัยสามารถเข้าใจได้ง่าย ทำให้เด็กได้เลือกที่จะตัดสินใจว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ได้รับคำพูด ตอบสนองที่น่าพึงพอใจจากครู และการใช้คำพูดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้น ทำให้ผู้ที่ได้รับคำชมเชย รู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับและยกย่อง การใช้คำพูดทำให้เด็กรู้ว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นที่พอใจ และได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ด้วย โดยธรรมชาติเด็กต้องการการยอมรับ คำพูดจึงถูกนำมาใช้อย่างมากในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมาโต ไชเกรอ และอีมานส์ (พิมแซ สารวิทย์จันทร์. 2533 : 157 ; อ้างอิงจาก Amato, Ziegler and Emans. 1973) ศึกษาพบว่า การที่เด็กได้รับการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ นั้นช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีและไม่เคเล (พิมแซ สารวิทย์จันทร์. 2533 : 157 ; อ้างอิงจาก Mischel.1970) พบว่า สิ่งที่เด็กได้รับการบอกเล่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาบทบาททางเพศที่เหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้จากการบอกเล่านั้นเด็กสร้างภาพพจน์ขึ้นในสมองของตน เพราะบางครั้งครูไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้ ครูก็อาจเลือกใช้วิธีการบอกเล่าด้วยการนำข่าวและภาพจากหนังสือหรือเหตุการณ์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ต้องการสร้างเสริมมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟัง เพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ดีต่อไป

วินัย รังสินันท์ ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการใช้คำชมไว้ว่า การใช้คำชมเป็นเครื่องมือเพื่อกระตุ้นการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กนั้น ผู้ใช้ควรจะชมเด็กเฉพาะตอนที่เด็กได้ประพฤติ ปฏิบัติหรือพยายามประพฤติ ปฏิบัติ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและสามารถทำได้และการใช้คำชมนั้นควรจะให้เหมาะสมกับระดับของการกระทำนั้น ๆ ด้วย ควรระบุสิ่งที่เด็กทำให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ถูกต้องว่าครูชื่นชมในพฤติกรรมใดที่เด็กแสดงออกมา และเมื่อเด็กสามารถปฏิบัติในสิ่งอื่นที่ดีขึ้นและเหมาะสม ครูก็ควรที่จะเพิ่มระดับความสำคัญและการให้เกียรติผู้้นั้นตามไปด้วย ครูไม่ควรจะชมเชยเด็กด้วยคำพูดที่เกินความจริงเพราะเด็กจะเกิดความรู้สึกว่าครูเสแสร้ง ทำให้ผลที่ได้รับจะไม่เป็นไปตามความคาดหวัง (วินัย รังสินันท์. 2536 : 156) บางทีครูต้องบอกสิ่งที่ควรปฏิบัติ โดยตรงให้กับเด็กหรือแสดงการใส่ใจต่อลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ การพูดถึงสิ่งที่ดีเป็นประจำ เมื่อครูพูดแล้ว การกระทำหรือกิริยาท่าทาง การปฏิบัติตัวของครูต้องสอดคล้องด้วย เพราะเด็กปฐมวัย ชอบสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม และท่าทีของครูจะมีผลต่อเด็กว่าเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมนั้นออกไปแล้ว ครูมีท่าทีอย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงพบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์โดยใช้คำพูดและกิริยา ท่าทางอยู่ในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การใช้รางวัลและการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ก็พบในระดับมาก โดยเฉพาะกิจกรรมที่เด็กทุกคนชอบ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน เพลง คำคล้องจอง การใช้คำถามให้เด็กได้คิด การที่เด็กได้ร่วมมือกันทำกิจกรรม เพื่อให้ได้เรียนรู้ ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์จากการลงมือปฏิบัติ กล่าวคือ ให้ทุกกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ของเด็กโดยเด็กได้ ฝึกการคิด ควบคุมไปกับการปฏิบัติ สมกับการเป็นครูยุคปฏิรูปการศึกษา และในส่วนของรางวัลนั้น ครูได้นำมาใช้ในระดับมากแต่เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วมีค่าต่ำสุด ซึ่ง วินัย รังสินันท์ ได้ให้ข้อคิดว่า การให้รางวัลกับเด็กเมื่อเด็กได้ประพฤติปฏิบัติในพฤติกรรมอันพึงปรารถนา หรือต้องการให้เด็กประพฤติ ปฏิบัตินั้น เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้รางวัลเป็นวัตถุหรือสิ่งของต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำเช่นนั้น เด็กอาจจะไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริง ๆ แต่เป็นการแสวงหาโดยหวังจะได้รับรางวัล การปลูกฝังค่านิยม ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นเป็นการปลูกฝังให้เกิดความสำนึกในตนเองเกี่ยวกับ

การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีน่าชื่นชมของสังคม มิใช่เพื่อหวังผลตอบแทนอื่น ๆ ดังนั้น การให้รางวัลแก่เด็กนั้น ควรเป็นการยกย่องชมเชยมากกว่าการให้รางวัลที่เป็นสิ่งของหรือวัตถุ (วินัย รังสินนท์. 2536 : 157) จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะนิสัยเกี่ยวกับมารยาทและสุขนิสัยที่ดี ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความมั่นใจในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ คือ คำพูด กิริยาท่าทาง กิจกรรม และรางวัล

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้นสามารถทำได้หลายวิธี และครูอาจผสมผสานวิธีต่าง ๆ เข้าด้วยกันหรือใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกันเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดจึงมีการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในรูปแบบต่าง ๆ ในระดับที่มาก

3. การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็นจำแนกตามระดับชั้นอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยนั้น พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ครูผู้สอนระดับชั้นต่างกันพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันทั้งโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน โดยที่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ครูพบเห็นอยู่ในระดับ ที่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการที่ครูสอนระดับชั้นต่างกันเด็กในชั้นเรียนของครูต้องมีอายุต่างกัน โดยเด็กที่อยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีอายุมากกว่า ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ (พัชร นิยมศรี. 2541 : 70) เชื่อว่าพัฒนาการทุกอย่างเป็นการทำงานผสมผสานระหว่าง วุฒิกาวะ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อให้เกิดความสมดุล(Equilibrium) เด็กที่มีระดับอายุมากจะมีความพร้อมทางด้านร่างกายซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตของสมอง ในการที่จัดระเบียบการรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ เข้าสู่โครงสร้างของความคิดความเข้าใจ รวมทั้งเด็กที่มีอายุมาก ย่อมมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุกายภาพและคนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เด็กจะต้องประสบเกือบตลอดเวลา และการที่เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับคนจะช่วยให้ได้รับข้อมูล ความคิดตลอดจนประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามาสู่โครงสร้างของความคิด ความเข้าใจของตนให้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้เด็กแสดงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ออกมาได้มากทำให้ครูสังเกตพบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กได้มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัวร์ (Moors. 1986 : 3241B) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้และการเข้าร่วมสังคมของเด็กโดยใช้การเล่น 4 แบบ คือ การเล่นโดยสมมติ (Functional Play) การเล่นสร้างสรรค์ (Constructive Play) การเล่นละคร (Dramatic Play) และการเล่นโดยมีกติกา (Games with Rules Play) โดยการศึกษาพฤติกรรมเด็กอายุ 3 , 4 และ 5 ขวบ จำนวน 84 คน ผลการศึกษาพบว่าการเล่นโดยสมมติ (Functional Play) การเล่นสร้างสรรค์ (Constructive Play) จะเกิดขึ้นบ่อยมากเมื่อเด็กเล่นคนเดียว ขณะที่การเล่นละคร (Dramatic Play) และการเล่นโดยมีกติกา (Games with Rules Play) จะเกิดขึ้นบ่อยมากเช่นกันเมื่อเด็กถูกให้เข้าร่วมในสังคม และพบว่าการเล่นทั้ง 4 แบบมีส่วนสัมพันธ์กับอายุ และใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการเล่นที่โรงเรียน สอดคล้องกับ เชียง (Chiang. 1985 : 412 -A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพัฒนาการในการใช้วัสดุการเล่น โดยศึกษากับเด็กอายุ 3 - 5 ขวบ และ 7 ขวบ จำนวน 57 คน ใช้การสังเกตการณ์ตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์กับชนิดของเล่นเชิงความรู้

ความเข้าใจเชิงสังคม และการใช้วัสดุขึ้นอยู่กับอายุเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอตคินสัน (Atkinson, 1983 : 3353 – A) ได้ศึกษาการเล่นโดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัยอายุ 1 – 3 ขวบ แต่ละกลุ่มอายุห่างกัน 6 เดือน รวม 20 คน โดยจัดให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมการเล่นตามธรรมชาติและนำมาไว้ในห้องทดลองที่ไม่มีของเล่น พบว่าพฤติกรรมการเล่นของเด็กทั้งสองกลุ่มขึ้นอยู่กับอายุและมีความสัมพันธ์โดยเชิงบวกระหว่างขั้นการเล่นและระดับวุฒิภาวะในการเล่น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงว่า อายุมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การเข้าสังคมของเด็กปฐมวัย และจะส่งผลถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่สอนระดับชั้นต่างกัน จึงพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

3.2 ครูที่มีอายุแตกต่างกัน พบเห็น ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ แตกต่างกันโดยครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไปพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 41 – 50 ปี ,อายุ 31 – 40 ปีและอายุ 21 –30 ปี ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ อายุ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสังเกตหรือการแสดงความคิด สอดคล้องกับอิริคสัน ที่กล่าวว่า การพัฒนา ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ไม่ได้หยุดอยู่ที่วัยเด็กเท่านั้น แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของ บุคลิกภาพ อย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งอิริคสัน ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ตามช่วงอายุ โดยอายุ ที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการที่ต่างกัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 42 –43 ; อ้างอิงจาก Erikson, 1959. *Psychological Issues*.) และในช่วงอายุที่ศึกษาที่อยู่ในขั้นพัฒนาการวัยผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอนระดับปฐมวัย ซึ่งสวธัน วัฒนวงศ์ (2538 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่วัยกลางคนมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนและมีศักยภาพจะพัฒนาดตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ สุชา จันทน์เฒ (2540 : 167) ระยะเวลาที่เรียกว่าผู้ใหญ่ นั้นยาวนานและมีความสำคัญต่อชีวิตเป็นอย่างมาก บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ขึ้นอยู่กับช่วงนี้ ซึ่งครูผู้ใหญ่มากกว่านั้นย่อมต้องผ่านการมีประสบการณ์มากกว่า มีโอกาสได้รับประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลานประกอบกับการที่มีอารมณ์ที่มั่นคง มีประสบการณ์จากการสอนเด็กปฐมวัยมานานกว่าจึงสังเกตพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้มากกว่าดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่เมื่อวัยของครูต่างกันแล้วจะสังเกตพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ เกียรติกุล ที่ได้ศึกษาความมั่นใจในตนเองและความมีวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางต่างกันพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 145)

3.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกัน โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.83 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมดถือว่าน้อย และครูจำนวนน้อยนี้ เมื่อพิจารณาจากสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามแล้วพบว่า ครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นครูซึ่งมีอายุมาก และมีประสบการณ์ในการสอนมาก ประกอบกับการที่ปัจจุบันได้มีความสนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างกว้างขวางจึงได้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเทคนิคที่สำคัญต่าง ๆ ตลอดจนนวัตกรรมใหม่ ๆ ประกอบกับมีเอกสารเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่กับการมีคุณธรรม สามารถพัฒนาตนเองให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีวุฒิทางการศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญาตรีนี้ มีประสบการณ์จากการสอนในระยะเวลาที่ยาวนาน การคลุกคลีอยู่กับเด็กปฐมวัย มีความรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก มีความรู้และมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ทำให้สังเกต พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.040$) และครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีก็พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในระดับ พบมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 1.880$) แต่เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยจะพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย จะมีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามไปด้วย และย่อมตระหนักว่า นอกจากจะมีหน้าที่จัดเตรียมกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กแล้วยังมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ในขณะที่เด็กเล่นหรือทำกิจกรรม ประกอบกับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากนั้น ย่อมมีโอกาสได้อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมากกว่าและด้วยวัยที่สูงกว่าย่อมมีความรอบคอบมากกว่าทำให้พบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้มาก สอดคล้องกับ นววรรณ มายะการ (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาบทบาทของครู ตามการรับรู้ของตนเอง ในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัด ฉะเชิงเทรา เปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 9 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่า มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 9 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมแข สารวงศ์จันทร์ (2533 : 163) ที่ศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้กับเด็กของครูในโรงเรียนอนุบาลกรุงเทพฯ ในการเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี และครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป พบว่าแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 และ .05 โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมมากกว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี และนอกจากนี้อาจเป็นไปได้ว่า ความเชื่อของผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าจะเป็นผู้กำหนดทิศทางและควบคุมการกระทำของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมความเชื่อของสังคมไทยในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยคนไทยนั้นเน้นให้เด็กเชื่อฟังผู้ใหญ่ ส่วนผู้ใหญ่ก็มีบทบาทในการอบรมสั่งสอน ตักเตือนและห้ามปรามเมื่อพบว่าเด็กประพฤติไม่เหมาะสม ดังที่มีคำพังเพยของไทยกล่าวว่า “ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อนเด็ก” และ “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” เป็นต้น (สุรัสวดี ปุณณโชติ. 2539 : 198 ; อ้างอิงจาก สุมณ อมรวิวัฒน์และคณะ. 2534) แสดงว่าประสบการณ์ในการสอนส่งผลถึง

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยนั้น ย่อมต้องรู้ลักษณะพัฒนาการตามวัยของเด็ก ธรรมชาติของเด็ก การแสดงออกของเด็ก ได้เป็นอย่างดี จึงพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับชั้น อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย พบว่า วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยเมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์ในการสอนไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ และวุฒิทางการศึกษาพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ครูที่สอนในระดับชั้นต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูที่สอนในระดับชั้นต่างกันนั้นจะมีเด็กในชั้นเรียนที่อายุต่างกันแต่โดย ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย อายุ 4 – 6 ขวบนี้ เด็กเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งการเลียนแบบนี่จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดย อาศัยพฤติกรรมการแสดงของตัวแบบ การสังเกตการตอบสนองและปฏิกิริยาของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม สามารถปรับหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็กให้มีการเรียนรู้พัฒนาการทางสังคม โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้แล้วเด็กจะมีทางเลือกใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้ และยิ่งกว่านั้น ตัวแบบจะช่วยให้เด็กเลือกสถานการณ์ที่ดีที่สุดไว้ใช้ปฏิบัติต่อไป (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 51 ; อ้างอิงจาก Albert Bandura.1986. *Social foundations of thought and action*.) ครูจึงสามารถใช้วิธีในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้ โดยคำพูด กิริยาท่าทาง กิจกรรม และรางวัล แต่เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ผู้ใหญ่ใช้กับเด็กปฐมวัยโดยทั่วไป จึงพบว่าครูใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน

4.2 ครูที่มีอายุแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง โดยรวม และแยกเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง และกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ด้านคำพูด กิริยา ท่าทางและกิจกรรมแตกต่างจากครูกลุ่มอายุตั้งแต่ 31 – 51 ปีขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้เพราะ อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสังเกตหรือการแสดงความคิดสอดคล้องกับอิริคสัน ที่กล่าวว่า การพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ไม่ได้หยุดอยู่ที่วัยเด็กเท่านั้น แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพ อย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งอิริคสัน ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ตามช่วงอายุ โดยอายุ ที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการที่ต่างกัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 42 – 43 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1959. *Psychological Issues*.) และในช่วงอายุที่ศึกษาที่อยู่ในขั้นพัฒนาการวัยผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอนระดับปฐมวัย ซึ่งสัว์ฉน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่วัยกลางคนมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนและมีศักยภาพจะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม (2540 : 167) ระยะของเวลาที่เรียกว่าผู้ใหญ่ นั้นยาวนานและมีความสำคัญต่อชีวิตเป็นอย่างมาก บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ขึ้นอยู่กับช่วงนี้ ซึ่งครูผู้ใหญ่มากกว่านั้นย่อมต้องผ่านการมีประสบการณ์มากกว่า มีโอกาสได้รับประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน

ประกอบกับการที่มีอารมณ์ที่มั่นคง มีความสุขรอบคอบมากขึ้น มีประสบการณ์จากการสอนเด็กปฐมวัยมานานกว่าจึงสามารถใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้มากกว่าครูที่มีอายุน้อย

4.3 ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.83 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนครูปฐมวัยทั้งหมดว่ามีจำนวนน้อย และครูจำนวนน้อยนี้ เมื่อพิจารณาจากสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามแล้วพบว่า ครูปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นครูที่มีอายุมาก และมีประสบการณ์ในการสอนมาก ประกอบกับการที่ปัจจุบันได้มีความสนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างกว้างขวางจึงได้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เทคนิควิธีในการสอนต่าง ๆ และอาจเป็นไปได้ว่าครูที่มีอายุมากกว่านี้ได้เคยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นี้ ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน จึงมีแนวโน้มที่จะอบรมสั่งสอน เด็กปฐมวัยในชั้นเรียนของตนเหมือนกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน นอกจากนี้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีอาจจะศึกษาโดยค้นคว้าจากตำรา เพื่อให้ได้รับความรู้ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพของตน ในการที่ครูมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีแต่เป็นครูที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคง ทำให้สามารถเรียนรู้จากการอ่านได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการที่เป็นผู้มีอายุมากแล้วจะมีความเพียร พยายามในการศึกษาค้นคว้า และนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการสอนเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นการปฏิบัติ ลงมือกระทำ ทดลองวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองและสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยทำให้สามารถใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้มากในทุกด้าน และจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนี้ วิธีที่ครูปฐมวัยใช้ เป็นการใช้คำพูด กิริยา ท่าทาง กิจกรรม และรางวัล ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดประสบการณ์และเทคนิคการสอนระดับปฐมวัยอย่างกว้างขวาง ประกอบกับ วิธีในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์บางอย่างเป็นวิธีการทั่วไปที่ผู้ใหญ่ใช้ในการอบรมเด็ก ทำให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้ใกล้เคียงกับครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาโดยรวมแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจึงพบว่าไม่แตกต่างกัน

4.4 ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยแตกต่างกัน ใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้านเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ บุคคลที่จะเป็นครูปฐมวัยได้นั้นต้องมีลักษณะ ของความเป็นครูที่ใจเย็น มีความโออบอ้อม เมตตาต่อเด็ก จึงจะ ทำการสอนในระดับปฐมวัยได้และจะต้องผ่านกระบวนการทางการศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ทำให้รู้ ลักษณะพัฒนาการของเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตลอดจนเทคนิคในการสอนต่าง ๆ ส่วนครูที่มีประสบการณ์มากนั้นอาศัยประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อมุ่งพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่เด็กจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้นเด็กจะต้องมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เป็นสิ่งที่ต้องการของคนในสังคมนั้น วิธีการที่จะนำมาใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นวิธีการที่ผู้ใหญ่ โดยทั่วไปใช้กับเด็กดังนั้น วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์ในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ นิยม ศรีวิเศษ ที่ศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการส่วนจังหวัด ตำแหน่งครู เขตการศึกษา 9 แล้วพบว่าครูที่มี

ประสบการณ์ในการทำงานมาก กับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย มีความพึงพอใจในการทำงานไม่แตกต่างกัน (ชิดหทัย ผลานันท์. 2541 : 74 ; อ้างอิงจาก นิยม ศรีวิเศษ. 2521 : 47 – 50) โดยความพึงพอใจในการทำงานนี้มีผลต่อการปฏิบัติของครู ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมถึงการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยทั้งทางด้าน ด้าน คำพูด กิริยา ท่าทาง กิจกรรมและรางวัล ซึ่งสอดคล้องกับมรกต (มรกต อิศรานุวัฒน์. 2541 : 62) ที่ศึกษาความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่าแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นเด็กที่ว่องไว สอนง่าย แต่ต้องมีวิธีที่จะสั่งสอนหรือสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กโดยคำนึงถึง วุฒิภาวะ ความพร้อมและพัฒนาการของเด็ก โดยจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่เด็กชอบ เช่น นิทาน เพลง เกม บทบาทสมมติ การไปทัศนศึกษา ทั้งนี้ครูอาจตั้งคำถามควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เด็กได้เกิดความคิด ตัดสินใจด้วยตนเองว่า พฤติกรรมใดบ้างที่ควรทำ และพฤติกรรมใดบ้างที่ไม่ควรทำ ประกอบกับการเสริมแรงด้วย คำพูด กิริยาท่าทาง และการใช้รางวัล เมื่อเด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมจนเคยชินและติดเป็นนิสัยในที่สุด

วิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติกับเด็กปฐมวัยเพราะไม่เป็นการบังคับจิตใจเด็กด้วย (ประภาพรณ เอี่ยมสุภาษิต. 2532. : 732) ครูจึงสามารถนำไปใช้ได้กับเด็กและโดยที่ประสบการณ์ในการสอนของครูไม่มีผลต่อการนำวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็นอยู่ในระดับมากและวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยก็พบในระดับมากเช่นกัน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อาจใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ความรู้กับครูปฐมวัย โดยเฉพาะวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยควรได้มีการใช้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบัน คือ การใช้คำถามให้เด็กคิด การจัดกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสเลือกและตัดสินใจ การใช้คำพูดในเชิงบวก การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า

1. ควรมีการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในการวิจัยเชิงคุณภาพ ถึงวิธีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยตามสภาพความเป็นจริงในชั้นเรียนขณะทำกิจกรรมเพื่อให้ได้ภาพกระบวนการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน ละเอียดลึกซึ้ง เพิ่มเติมจากข้อมูล เพื่อใช้เป็นข้อมูลหรือหลักการพื้นฐานของการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่หลากหลายต่อไป

2. ควรมีการศึกษาดทดลองเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดที่ต่างกันในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว เพื่อขยายพรมแดนความรู้ในสาขาการศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับการสร้างเสริม
ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยให้องกงามควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยต่อไป

3. ควรมีการศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยและวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึง
ประสงค์ของเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่อื่น ๆ ศึกษาความเหมือนและความแตกต่างที่ปรากฏหรืออาจปรากฏ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2540ก). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2540ข). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรรณิการ์ คลังวิเชียร. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมของครูอนุบาลในการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จรัญ ธนมิตร. (2533). *การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการกับนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2543). *การศึกษาความมั่นใจในตนเองและความมีวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2541). *สถิติพื้นฐาน : พร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์โปรแกรม MINITAB SPSS และ SAS*. ขอนแก่น : ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชิดหทัย ผลานันท์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ถิรนนท์ อนวัช. (2530, เมษายน). "คนไทยเลี้ยงลูกชายไม่เป็น," *แม่และเด็ก*. 11(194) : 70 – 71.

- ทศนา แคมมณี. (2531). รายงานการวิจัยเรื่องการทดลองรูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- นงลักษณ์ สิ้นสืบผล. (2526). "หลักการและขอบข่ายของปฐมวัยศึกษา." ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1 – 5. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภาพรณ มายะการ. (2528). บทบาทครูตามการรับรู้ของตนในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นวรรณ์ วัฒนะนนท์. (2527). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย และกรมการศาสนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2543). การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาวัดผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บงอร จำปา. (2538). พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงกับการเล่นมุมบ้านแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2521). การวัดประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2532). "บทบาทและบุคลิกภาพของครูปฐมวัยที่มีต่อตนเอง" ใน เอกสารการสอน ชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. หน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุษบง ทองอยู่. (2526). "บทบาทของผู้ปกครองและครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก" ใน เอกสารการสอนการเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- เบญจา แสงมะลิ. (2516). อนุบาลและเด็กเล็ก. ม.ป.พ.

- ประดินันท์ อุปรมัย. (2524). "การพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย" ใน เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 6 เล่ม 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. (2532). "ความหมายและความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. หน่วยที่ 13. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผุสดี กุฎอินทร์. (2526). "แนวคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย. หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี เนียมศรี. (2541). พัฒนาการความสามารถปิดบังความจริงของเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3 – 5 ปี ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนา ชัชพงศ์ และ กุลยา ดันดินลาชีวะ. (2540,มกราคม). "การเตรียมเด็กเข้าโรงเรียน," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(1) : 29.
- พิมแข สาริวงจันทร์. (2533). การศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาลกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และคณะ. (2523). "พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล," ใน เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ชมรมไทย – อิสราเอล.
- พรรณี ชูชัย เจนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). สื่อการแสดงกับการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มนตรี วงระคร. (2543). พฤติกรรมการสอนจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี. บทคัดย่อ ปรินญานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- มรกต อิศรานวัณ. (2541). การศึกษาความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

- (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เอพีกราฟฟิค ดีไซน์.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). *การศึกษาแนวโน้มนและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2526). "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านการเล่น" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรภรณ์ รักวิจัย. (2525). *กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วินัย รังสินันท์. (2536). "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมเด็กปฐมวัย" ใน *เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. (2532). *การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2526). "การเข้าใจและการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย*. เล่ม 2. หน่วยที่ 14. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). *การปฏิรูปการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย*. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

- สุภา สุขวิบูลย์. (2539). การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่น ตามมุมมองข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2544, มกราคม). "การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย," วารสารการศึกษาปฐมวัย, 5(1) : 11.
- สมน อมรวิวัฒน์ และ องค์การ อินทรมพรรย์. (2524). "การปลูกฝังค่านิยมเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. เล่ม 3. หน่วยที่ 13. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมน อมรวิวัฒน์ และกิตนา แคมมณี. (2526). "หลักการสอนจริยธรรมศึกษา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย. เล่ม 1. หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรัสวดี ปุณฺณโชติ. (2539). การศึกษาวิธีที่ครูใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 9 – 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2526). คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2541). คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2531). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- อรรวรรณ ปินตา. (2533). ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาลักษณะนิสัยทางสังคมอย่างเป็นระบบแก่นักเรียนชั้นเด็กเล็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อังสนา ภัทรายุตวรตน์. (2533). ผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- Atkinson, Ann Holling Sworth. (1983,February). "Representational Intelligence in 1 to 3 Years Old : An observation Study," *Dissertation Abstract International* 42(8) : 3353 – A.
- Bandura , Albert. (1986). *Social Foundations of though and action*. United States of America : Stanford University.
- _____. (1977). *Social learning Theory*. Newjersy : Pretice Hall, Inc.
- Bar – Tal, D. and others. (1982,June). "Helping behavior Among Preschool Children : An observation Study," *Child Development*. 53 (1) : 396 – 402.
- Charles, Lee Richard. (1981,July). "'Increasing Prosocial Behaviours in Young Children : A Study of Training Generalization and Maintenance Effects." *Dissertation Abstract International* 41(1) : 5310A.
- Chiang, Lily. (1985,April). " Developmental Differences in Children 's Use of Play Materials (Playground) Portable Meterrials, Age Differences, " *Abstracts Dissertation International*. 47(2) : 412 – A.
- Dinkmeyer, Don C. (1965). *Child Development* : The Emerging self. New Jersey : Pretice Hall, Inc.
- Hurlock, E.B. (1964). *Development Psychology*. New York : McGraw – Hill, Book Co.
- _____. (1956). *Development Psychology*. New York : McGraw – Hill, Book Co.
- Maier, H.W. (1965). *Three Theories of Child Development*. Revised ed. New York : Harper & Row, Publishers.
- Moor, Melanimarion. (1986,March). " The Contributions of Chronological Age, Cognitive Ability and Social Involvement,to Participation in Four Forms of Cognitive Play," *Dissertation Abstract International* 46(9) : 3241 – B .
- Mussen, P.H. and others. (1969). *Child Development and Personality*. 3rd Ed. New York : Harper & Row, Publishers.
- Northwest Regional Education Laboratory. (1984). *Effective Schooling Practices*. Portland : OR : NWERL.
- Rheingold, H.L. and others. (1976,December). "Sharing in Second Year of Life," *Child Development*. 47 (4) : 1148 – 1158.
- Salome, Estes. (1979, September). "Play with Peer : A comparison of The Social Interaction of Preschool Girls and Boys," *Abstracts Dissertation International*. n.d.

Smith,A. James. (1977). *Creative Teaching of the language Arts in Elementary School*. Allyn and Bacon , Inc.

Walker, Brooke et al. (1999). *Meeting the Needs of Gifted Learner in the Early Childhood Classroom*.
NISC DISCover Report ERIC – 1985 –March 2001 Search Strategy.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

แบบสอบเพื่อการวิจัย

เรื่อง

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็น

ตอนที่ 3 วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน โดยไม่ต้องระบุชื่อผู้ตอบ คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเสนอในภาพรวมของครูปฐมวัย ซึ่งจะไม่มีผลกระทบเป็นรายบุคคลแต่ประการใด ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ในจังหวัดหนองคายต่อไป

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางเพียงกานต์ ปทุมมา

นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความและเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์ และตรงตามสภาพความเป็นจริง

1. ระดับชั้นที่สอน
 () อนุบาลปีที่ 1 () อนุบาลปีที่ 2
2. อายุ
 () 21 – 30 ปี () 31 – 40 ปี
 () 41 – 50 ปี () 51 ปี ขึ้นไป
3. วุฒิทางการศึกษา
 () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
4. ประสบการณ์ในการทำหน้าที่สอน
 () 1 – 3 ปี () 4 – 6 ปี
 () 7 – 9 ปี () 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายการลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่ท่านพบบ่อย ๆ ในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 นี้

0	ไม่เคยพบ	หมายถึง ท่านไม่เคยพบเห็น ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 นี้เลย เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 0%
1	พบนาน ๆ ครั้ง	หมายถึง ท่านเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนของท่านในปีการศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง เช่น เคยเห็นนักเรียนเข้าแถวรับบริการเพียง 1 – 2 ครั้งต่อเดือนเท่านั้น เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมด ในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 30%
2	ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง ท่านเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนของท่านในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย เช่น เคยเห็นนักเรียนเข้าแถวรับบริการสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 60%
3	พบทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	หมายถึง ท่านเคยพบเห็นลักษณะนิสัยข้อนี้ในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง เช่น เคยเห็นนักเรียนเข้าแถวรับบริการแทบทุกวัน เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 90%

ข้อ	ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	การพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์			
		ไม่เคยพบ 0	พบนาน ๆ ครั้ง 1	ค่อนข้าง บ่อย 2	พบทุกครั้ง/ เกือบทุกครั้ง 3
	ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุน นิสัยที่ดี				
1	กล่าวคำขอบคุณ.....				
2	กล่าวคำขอโทษ.....				
3	พูดจาสุภาพไพเราะ เช่น มีคำลงท้าย ครับค่ะ.....				
4	รักษาความสะอาดเสื้อผ้า / ร่างกาย.....				
5	เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์.....				
	ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและมี ความรับผิดชอบ				
6	ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย.....				
7	รักษาคำพูดหรือคำสัญญา.....				
8	ตรงเวลา.....				
9	ปฏิบัติตามข้อตกลง.....				
10	ยอมรับผลการกระทำของตน.....				
	ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่น ในตนเอง				
11	กล้าพูดแสดงความคิดเห็น.....				
12	กล้าทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยตัวเอง.....				
13	ช่วยเหลือตนเองได้ตามสภาพและวัย.....				
14	เป็นผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสม สม.....				
15	รู้จักระมัดระวังตน.....				
	ลักษณะที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร				
16	ถ่ายทอดเรื่องราว/เล่าเรื่อง.....				
17	ร้องเพลง/ท่องคำคล้องจอง.....				
18	เลือกใช้คำพูด/คำศัพท์ได้อย่างเหมาะสม.....				
19	เข้ามุมหนังสือ/สนใจอ่านเขียน.....				
20	สนทนาโต้ตอบอย่างมีมารยาท.....				

ข้อ	ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	การพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์			
		ไม่เคยพบ 0	พบนาน ๆ ครั้ง 1	ค่อนข้าง บ่อย 2	พบทุกครั้ง/ เกือบทุกครั้ง 3
	ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้ เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์				
21	เล่นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม.....				
22	รู้จักแบ่งปันของเล่น.....				
23	เล่นพอเหมาะกับเวลาและสุขภาพ.....				
24	เล่นในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน...				
25	รู้จักรอคอย/เข้าแถวรับบริการ.....				
	ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
26	ตอบคำถามที่แปลกใหม่.....				
27	วาดภาพหรือทำงานศิลปะที่คิดขึ้นเอง...				
28	มีวิธีการเล่นที่แปลกออกไป/หลายวิธี.....				
29	แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย.....				
30	ทำตามทางตามจินตนาการได้เหมาะสม...				

ตอนที่ 3 วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ท่านเลือกใช้วิธีต่อไปนี้ เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในชั้นเรียนของท่านหรือไม่ บ่อยเพียงไร

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายการวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของครูในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความถี่ของการใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ท่านใช้บ่อยในชั้นเรียนของท่าน

0	ไม่เคยใช้	หมายถึง ท่านไม่เคยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในข้อนี้กับนักเรียนในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 เช่น ไม่เคยชมเชยเด็กหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดี
1	นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง ท่านเคยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในข้อนี้กับนักเรียนในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง เช่น เคยชมเชยเด็กหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดีเพียง 1 – 2 ครั้งต่อเดือน เท่านั้น
2	ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง ท่านเคยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในข้อนี้กับนักเรียนในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย เช่น เคยชมเชยนักเรียนหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดี 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์
3	ใช้ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	หมายถึง ท่านเคยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในข้อนี้กับนักเรียนในชั้นเรียนของท่าน ในปีการศึกษา 2545 นี้ อย่างสม่ำเสมอ ทุกครั้ง หรือเกือบทุกครั้ง เช่น ชมเชยนักเรียนหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดีทุกครั้ง

ข้อ	วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	การใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์			
		ไม่เคยใช้ 0	นาน ๆ ครั้ง 1	ค่อนข้าง บ่อย 2	ใช้ทุกครั้ง/ เกือบทุกครั้ง 3
	คำพูด				
1	การยกย่องชมเชยลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่นการเข้าแถวรับบริการเป็นสิ่งที่ดี ควรปฏิบัติ				
2	การพูดถึงสิ่งที่ดี การพูดในทางบวก เช่น นักเรียนห้องเราน่ารัก มีมารยาทที่ดี.....				
3	การใช้คำพูดที่สุภาพ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน.....				
4	การพูดชมเชย เช่น เก่งมาก ดีมาก เป็นเด็กดี เป็นเด็กน่ารัก.....				
5	การชมเชยเด็กหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดี.....				
	กิริยาท่าทาง				
6	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี.....				
7	การเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึง.....				
8	การชมเชยด้วยสีหน้า ท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัสตัว เข้าไปกอด.....				
9	การให้ความเอาใจใส่ เช่น สนใจต่อคำพูดของเด็ก.....				
10	การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก.....				
	กิจกรรม				
11	การเล่นิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้เด็กฟัง.				
12	การมอบหมายงานตามความสนใจ ความถนัด เหมาะกับวัยและวุฒิภาวะ.....				
13	การจัดกิจกรรมที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง.....				
14	การร้องเพลง ท่องคำคล้องจองที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ดี เช่น การแปรงฟัน อาบน้ำ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์.....				
15	การใช้คำถามให้เด็กคิด.....				

ข้อ	วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	การใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์			
		ไม่เคยใช้	นาน ๆ ครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ใช้ทุกครั้ง/ เกือบทุกครั้ง
		0	1	2	3
	รางวัล				
16	การให้รางวัล เช่น ขนม เครื่องดื่ม ของเล่น สมุด หนังสือ.....				
17	การให้เบี่ยงเบนการ เช่น แด้ม ดาว หรือ คะแนน.....				
18	การให้สิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น ได้ออกไป เล่นในสนามก่อน.....				
19	การให้เพื่อนปรบมือให้.....				
20	การให้รางวัลเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เช่น พาเด็กออกไปทัศนศึกษา ทำกิจกรรมศิลปะ.....				

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคายนี้ สร้างขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ตามการรับรู้ของครู และวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์และวิธีการใช้แบบสอบถามไว้ ดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำที่แสดงออกไปในทางที่พึงปฏิบัติในโรงเรียน ที่ครูพบเห็นและสามารถสังเกตได้ ทางวาจา และทางกิจกรรมทางกาย ได้แก่

1) ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนนิสัยที่ดี หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ได้แก่ การกล่าวคำขอบคุณเมื่อผู้ใหญ่ให้ของหรือให้การช่วยเหลือ การกล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด การพูดจาสุภาพไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า / ร่างกาย การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

2) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง ได้แก่ การปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย การรักษาคำพูดหรือคำสัญญา ตรงเวลา ปฏิบัติตามข้อตกลง ยอมรับผลการกระทำของตน

3) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตนดังนี้ กล่าวพูดแสดงความคิดเห็น กล่าวที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามสภาพและวัย เป็นผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสม รู้จักระมัดระวังตน

4) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการสนใจกิจกรรมทางภาษา เช่น การถ่ายทอดเรื่องราว การเล่าเรื่อง การร้องเพลงการท่องคำคล้องจอง การสนทนาโต้ตอบอย่างมีมารยาท การเลือกใช้คำพูดและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การเข้ามุมหนังสือเป็นประจำ การสนทนาโต้ตอบอย่างมีมารยาท

5) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการ เล่นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม แบ่งปันของเล่นกับเพื่อน เล่นให้พอเหมาะกับเวลาและสุขภาพ เล่นในสิ่งที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น รู้จักรอคอย/เข้าแถวรับบริการ

6) ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการ ตอบคำถามที่แปลกใหม่ วาดภาพหรือทำผลงานศิลปะที่คิดขึ้นเอง มีวิธีการเล่นที่แปลกออกไปหรือหลายวิธี แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย การทำท่าทางตามจินตนาการได้อย่างเหมาะสม

การพบเห็น หมายถึง การพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูสามารถสังเกตได้ ทางวาจาและทางกิจกรรมทางกาย

วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำและการจัดสภาพต่าง ๆ ของครู เพื่อให้ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เกิดขึ้น คงอยู่ ขยายผล หรือ มีความถี่มากขึ้น จำแนกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) คำพูด คำพูดของครูสามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยเด็กจะนำสิ่งที่ครูพูดไปคิดว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร เช่น ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุนนิสัยที่ดี เมื่อเด็กพูดจาไพเราะอ่อนหวานหรือเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์แล้วครูพูดชมเชย เก่งมาก เป็นเด็กน่ารัก จะมีผลทำให้เด็กปฏิบัติเช่นนั้นอีก

2) กิริยา ท่าทาง กิริยา ท่าทางของครูสามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ได้โดยเด็กจะสังเกตว่าครูปฏิบัติตนอย่างไรแล้วเด็กจะเลียนแบบและสังเกตการตอบสนองจากครู เช่น ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่แสดงว่าสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูอ่านหนังสือให้เด็กเห็นเป็นประจำและเมื่อเด็กเข้ามาหนังสือ อ่านหนังสือ ครูแสดงการชมเชยด้วยการ ยิ้ม สัมผัสตัว

3) กิจกรรม กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็กในรูปแบบต่าง ๆ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้โดยเด็กจะนำประสบการณ์ที่ได้รับไปคิดว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เช่น ครูเล่านิทานเรื่อง “ลูกหมีปวดฟัน” ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเกี่ยวกับสุขนิสัยที่ดี

4) รางวัล แรงเสริมรูปแบบต่าง ๆ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยได้โดยแรงเสริมจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเลือกปฏิบัติตนเพื่อให้ได้รับสิ่งที่พึงพอใจ เช่น ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเด็กตอบคำถามที่แปลกใหม่ ครูให้เพื่อนปรบมือให้ หรือให้รางวัลเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบเป็นต้น

ส่วนประกอบของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง ระดับชั้นที่สอน อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ตามการรับรู้ของครู เป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ไม่เคยพบ พบนาน ๆ ครั้ง ก่อนข้างบ่อย และพบทุกครั้ง/เกือบทุกครั้ง โดยแยกเป็นลักษณะนิสัยในเรื่อง ต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับมารยาทและสุขนิสัยที่ดี	จำนวน 5 ข้อ
2. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีวินัยและความรับผิดชอบ	จำนวน 5 ข้อ
3. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง	จำนวน 5 ข้อ
4. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กสนใจการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	จำนวน 5 ข้อ
5. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กรู้จักเล่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์	จำนวน 5 ข้อ
6. ลักษณะนิสัยที่แสดงว่าเด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ไม่เคยใช้ ใช้นาน ๆ ครั้ง ใช้ก่อนข้างบ่อย และใช้ทุกครั้ง/เกือบทุกครั้ง วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. คำพูด	จำนวน 5 ข้อ
2. กิริยา ท่าทาง	จำนวน 5 ข้อ
3. กิจกรรม	จำนวน 5 ข้อ
4. แรงเสริม	จำนวน 5 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ครูพบเห็นเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ไม่เคยพบ หมายถึง ครูปฐมวัย ไม่เคยพบ ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้
 ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้เลย เมื่อเทียบกับจำนวน
 นักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 0%
- พบนาน ๆ ครั้ง หมายถึง ครูปฐมวัยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ใน
 ชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง
 เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 30%
- ค่อนข้างบ่อย หมายถึง ครูปฐมวัยเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ใน
 ชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย
 เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็นร้อยละได้ 60%
- พบทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง หมายถึง ครูปฐมวัยเคยพบเห็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้
 ในชั้นเรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้ อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งหรือ
 เกือบทุกครั้ง เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนคิดเป็น
 ร้อยละได้ 90%

การให้คะแนน

ไม่เคยพบ	คะแนน	0
พบนาน ๆ ครั้ง	คะแนน	1
ค่อนข้างบ่อย	คะแนน	2
พบทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	คะแนน	3

และ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็ก
 ปฐมวัยเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ไม่เคยใช้ หมายถึง ครูปฐมวัย ไม่เคยใช้ วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้น
 เรียนที่สอน ในปีการศึกษา 2545 นี้เลย เช่น ไม่เคยชมเชยเด็กหน้า
 ชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดี
- นาน ๆ ครั้ง หมายถึง ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอน
 ในปี การศึกษา 2545 นี้ นาน ๆ ครั้ง เช่น เคยชม เชยเด็กหน้าชั้นเรียน
 เพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดีเพียง 1 – 2 ครั้ง ต่อเดือน เท่านั้น
- ค่อนข้างบ่อย หมายถึง ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้นเรียนที่สอน
 ในปีการศึกษา 2545 นี้ ค่อนข้างบ่อย เช่น เคยชมเชยนักเรียนหน้า
 ชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่างที่ดี 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์
- ใช้ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง หมายถึง ครูปฐมวัยใช้วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ข้อนี้ในชั้น
 เรียนที่สอนในปีการศึกษา 2545 นี้ อย่างสม่ำเสมอทุกครั้งหรือเกือบ
 ทุกครั้ง เช่น ชมเชยนักเรียนหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนทำตามแบบอย่าง
 ที่ดีทุกครั้ง

การให้คะแนน

ไม่เคยใช้	คะแนน	0
นาน ๆ ครั้ง	คะแนน	1
ค่อนข้างบ่อย	คะแนน	2
ใช้ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	คะแนน	3

ภาคผนวก ค

- ตารางค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
- ตารางค่าสถิติค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
- ตารางค่าสถิติค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ตาราง 26 ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่ต้องการวัด

แบบสอบถาม	จำนวน ข้อ	ค่า IOC	จำนวน ข้อที่ เลือกไว้	จำนวน ข้อที่ ตัดทิ้ง
- ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น	40	.66 – 1.00	40	-
- วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	25	.66 – 1.00	25	-
รวม	65	.66 – 1.00	65	-

ตาราง 27 ค่าสถิติค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย		วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.	2.357	1.	4.000
2.	3.795	2.	2.530
3.	2.887	3.	4.000
4.	3.536	4.	4.000
5.	-	5.	4.000
6.	3.464	6.	4.000
7.	3.536	7.	3.795
8.	3.795	8.	4.000
9.	3.795	9.	4.000
10.	3.536	10.	4.427
11.	4.427	11.	2.887
12.	2.887	12.	2.530
13.	.000	13.	4.000
14.	3.536	14.	4.000
15.	2.530	15.	3.464
16.	2.887	16.	3.500
17.	3.464	17.	2.530
18.	3.464	18.	4.000
19.	2.887	19.	4.427
20.	2.887	20.	2.309

ตาราง 27 (ต่อ)

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัย		วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
21.	3.536	21.	2.309
22.	3.536	22.	-
23.	4.000	23.	-.632
24.	3.795	24.	.000
25.	2.357	25.	4.000
26.	3.536		
27.	5.657		
28.	2.887		
29.	2.449		
30.	2.887		
31.	4.000		
32.	-.447		
33.	4.427		
34.	.557		
35.	2.887		
36.	.000		
37.	.000		
38.	-.632		
39.	.000		
40.	-.632		

* หมายเหตุ เลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.306 ขึ้นไป

ตาราง 28 ค่าสถิติค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็ก
ปฐมวัย

แบบสอบถามวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
- ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ที่ครูพบเห็น	30	.91
- วิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	20	.94

ภาคผนวก ง

- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือ
- หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ทม 1012/๔๔ ๕1

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์จงกล คำมี และ อาจารย์สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/๔๘ ๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุโขวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และรองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๒ / ๒๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๓ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านปรารอดนาดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอน ระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 2 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔3 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านใหม่ศรีชมภู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอน ระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 1 – 2 จำนวน 3 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

...../ร่าง
...../พิจารณา
...../ท.น.ท.ร.ว.จ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙3 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านคอนหม้านาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และรองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอนระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ 3160

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๓ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสามแยกเจริญราษฎร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอน ระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4/3 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชนบ้านโคกอุดม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ครูผู้สอน ระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/4 มิถุนายน 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา นิติระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาวิธีสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในจังหวัดหนองคาย ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5664

โทรสาร. 02-258-4119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางเพ็ญกานต์ ปทุมมา
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	อ. พรเจริญ จ. หนองคาย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	149 หมู่ 5 บ้านศรีมงคล ต. ป่าแฝก อ. พรเจริญ จ. หนองคาย 43180
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านปรารภนาดี อ. พรเจริญ จ. หนองคาย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530 - 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพรเจริญวิทยา จ. หนองคาย
พ.ศ. 2536 - 2540	ค.บ. วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏเลย
พ.ศ. 2543 - 2545	กศ.ม. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ